

Univerzita Karlova v Praze

Fakulta sociálních věd

Institut politologických studií

Klára Procházková

Vnitřní problémy současné Číny

bakalářská práce

Praha 2007

Autor práce: **Klára Procházková** (nar. 25. 1. 1985)

Konzultant práce: **Mgr. Martin Petrtýl**

Název práce: **Vnitřní problémy současné Číny**

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jsem uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato bakalářská práce byla umístěna v knihovně UK a byla používána ke studijním účelům.

V Praze dne 20. května 2007

Klára Procházková

Obsah

Úvod.....	2
1. Unitární multietnický stát.....	7
1.1 Správní a etnické územní rozdělení Číny.....	8
1.2 Národnostní politika v Číně a její vývoj.....	12
1.3 Vztah Komunistické strany Číny k národnostním menšinám.....	14
1.4 Autonomní samospráva etnických minorit a její právní rámec.....	16
1.5 Práva a postavení národnostních menšin v dnešní Číně.....	20
1.6 Politika centrální vlády vůči nechanským občanům.....	24
1.7 Autonomní oblasti – reálné hrozby sociálních nepokojů.....	27
1.8 Potenciální separatismus.....	30
1.9 Vnitřní kolonialismus.....	32
2. Muslimové v Číně.....	34
2.1 Chuejové.....	36
2.2 Ujguři.....	37
3. Strukturální nerovnosti v Číně.....	42
3.1 Společenské vrstvy a sociální polarizace.....	45
3.2 Krize na venkově, zadluženost a korupce.....	49
Závěr.....	52
Seznam použité literatury.....	56
Přílohy.....	59

Úvod

Čínská lidová republika je nejlidnatější zemí na světě, s obrovským územím a také s velkým množstvím vnitřních problémů, které se zdají být pro centrální vládu stěží řešitelné a kontrolovatelné. V Číně žije 1,323,973,723 lidí¹. Je mylné domnívat se, že taková spousta lidí je stejné etnické příslušnosti a že sdílí zcela identickou kulturu, historii, stejný jazyk, domov, způsob života, náboženství a představy o světě. Čína je multikulturní a multietnický národní stát. „Číňané“ jsou pestrou směsicí národů a národností.²

Mnohonárodnostní povaha Číny je výsledkem mnoha století expanze, asimilace a konsolidace území, která byla dobyta jednotlivými dynastiemi. Stupeň integrace jednotlivých etnik s centrálním státem se výrazně odlišuje, ale přesto lze říci, že tisícileté společné soužití, konfucianská tradice harmonie, přísného řádu a feudálního uspořádání společnosti vesměs vytvořila u všech těchto národností předpoklad identifikace a sounáležitosti s Čínou.

Etnické minority obývají, až na výjimky, rozsáhlá území západní a severozápadní Číny a příhraniční oblasti, což dohromady představuje 60% z celkového území Lidové republiky³. Mnohé hraniční provincie jako jsou například Sin-ťiang, Tibet, Vnitřní Mongolsko, Jun-nan obývají tamější etnika z většiny a naopak Chanové jsou zde minoritou⁴.

92% Číňanů tvoří nejpočetnější etnická skupina Chanů, zbývajících 8% tvoří 55 oficiálně uznávaných etnických minorit, které dohromady čítají asi 105 miliónů osob⁵. Mezi nejpočetnější národnosti patří Čuangové se sedmnácti miliony příslušníků, Madžuové s 10 milióny, Chuejové s deseti milióny, Ujguři s 8, 4 milióny, Miaové s 8 milióny, se sedmi milióny také Iové, Tchuaiové se šesti milióny, Mongolové s pěti milióny, Tibetané s pěti milióny, Puiové se třemi milióny osob a

¹ Údaj k červenci 2006, <https://www.cia.gov/>

² Obuchová Lúbia, Číňané 21. století, Academia, Praha 1999, str. 14

³ Gladney C. Dru, Dislocating China, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str. 19

⁴ Gladney C. Dru, Dislocating China, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str. 19

⁵ údaj z roku 2005, <http://en.wikipedia.org>

Korejci se dvěma milióny příslušníků⁶. Čína je rozdělena na 32 správních jednotek spadajících pod ústřední vládu, do jejichž kompetence náleží kontrola a řízení lokální administrativy. Z toho je 22 provincií (kromě Tchaj-wanu), čtyři samosprávná města, jedna zvláštní samosprávná oblast a v územích s převládajícími nechanskými národnostmi bylo zřízeno pět autonomních regionů⁷.

Etnické minority byly vždy pro Čínu velice důležité – jak z pohledu mezinárodních vztahů, tak z hlediska vnitrostátního. Význam těchto národností neustále roste, zvláště od počátku 90. let minulého století, kdy byla Lidová republika konfrontována se vznikem několika nových států z rozpadajícího se Sovětského svazu v jejím bezprostředním sousedství. Populační přesahy v příhraničních regionech mezi nově ustavenými státy a Čínou jsou značné. Otázka etnického separatismu tímto získala pro vládu v Pekingu zcela jiné rozměry. Od 90. let se centrální vláda ještě více snaží o takovou národnostní politiku, která předejde potenciálním rizikům secese a rozpadu státu. Pro nechanské národnosti toto znamená více prostoru pro kulturní sebevyjádření a řadu různých daňových úlev a výhod od centrální vlády. Na druhou stranu jsou etnické minority sledovány s větší pozorností a jakékoli náznaky nespokojenosti či dokonce separatismu jsou utlumovány již ve svých počátcích. Zachování integrity země ve formě silného unitárního státu je pro centrální vládu prioritou.⁸

Lidská a občanská práva minoritních etnik jsou často potlačována a jsou předmětem asimilační politiky centrální vlády. Jsou vystavováni politické, etnické, ekonomické, kulturní a náboženské diskriminaci. Jejich území jsou vystavována přílivu chanských imigrantů, nerostné bohatství vytěžováno a odváděno do průmyslových center jihovýchodního pobřeží bez užitku pro místní obyvatele. Národnostní menšiny v Číně žijí, i přes dnešní ekonomický boom v zemi, často v chudobě, v zaostalých oblastech s nedostatečným přístupem ke vzdělání a z ekonomického rozvoje v podstatě neprofitují. Skutečná politická síla etnických národností a jejich podíl na rozhodování jsou velmi malé. Moc má ve svých rukou komunistická strana, která je ve všech samosprávných oblastech na vrcholových pozicích zastoupena chanskou národností a přísně dozírá na zdejší dění.⁹ Národnostní

⁶ údaj z roku 2005, <http://en.wikipedia.org>

⁷ Obuchová Lúbia, Číňané 21. století, Academia, Praha 1999, str. 161

⁸ Yang Gan, The Citizen and the Constitution (One China, many path), Verso, New York 2005, str. 257

⁹ China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 14

menšiny jsou pro Čínu zdrojem potenciální nestability a nepokojů. Nepodílejí se na politickém rozhodování, jsou utiskovány a marginalizovány centrální vládou a cítí se být Chany vykořisťovány. Čínská centrální vláda má tendenci řešit spory násilnou a represivní cestou, což činí další vývoj ve vztahu k národnostním menšinám spekulativním. Znepokojivá je i nově přijatá politika boje proti terorismu po vzoru Spojených států amerických, kterou čínská vláda aplikovala na své poměry a používá ji jako represivní nástroj k potlačování protivládních nepokojů ve venkovských a autonomních oblastech. „Boj proti terorismu“ nabízí Čínské vládě ospravedlnění v očích světového společenství.¹⁰

Důvodem, proč jsem si vybrala jako téma své bakalářské práce právě vnitropolitické otázky v Číně, byla moje absolutní neznalost jakýchkoliv současných reálií této velmoci, která si rozhodně nezaslouží být opomíjena, a v budoucnosti bude zajisté hrát v celosvětovém měřítku významnou roli. Skutečnost, že Číňané nejsou jedna homogenní národnost, jsem se poprvé dozvěděla až v prvním ročníku na vysoké škole při politické geografii. Během následujících tří let bakalářského studia se žádný předmět z nabídky našeho institutu tématy souvisejícími s Čínou nezabýval. Vnitropolitická situace v Číně mě nesmírně zajímá a domnívám se, že bychom měli vědět, co se děje v této nejlidnatější zemi světa, která je doposud v pevném sevření komunistické strany. Strany, která se vzdala své ideologie, přijala kapitalistické principy, již dvacet let hlásá reformní politiku v ekonomické oblasti, uzákonila soukromé vlastnictví a podnikání, ve své ústavě prohlásila lidská práva za nezcizitelná a zavázala se k jejich ochraně. Přitom je Čína stále autoritativně a absolutisticky ovládána komunistickou stranou, která splývá s celou státní a institucionální strukturou, obsazuje veškeré politické a veřejné funkce, bere zákon včetně ústavy do svých rukou a základním prvkem jejího vládnutí je demokratický centralismus.

Čína dosahuje až neuvěřitelného růstu HDP ročně, přitahuje tisíce zahraničních investorů, je důležitým aktérem světového hospodářství, vojenskou velmocí, její populace i při regulované porodnosti stále roste. Kam vlastně Čína směřuje? Je to pořád socialistická země? Jakými změnami prochází dnešní čínská společnost? Jaký je

¹⁰ China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 25

vztah mezi čínskou modernizací a kapitalismem? Kdo jsou ti, kteří z ekonomických změn profitují, a kdo jsou jejich oběti? Postupné změny za posledních dvacet let transformovaly čínskou společnost, zvláště v přímořských oblastech až k nepoznání. Rozdíly mezi jednotlivými částmi – zvláště severozápadem, kde žijí převážně menšinové národnosti, a jihovýchodem Číny jsou šokující.¹¹ Obrovské rozdíly jsou patrné i mezi jednotlivými městy ve stejné oblasti. Tyto rozdíly nejsou jen ekonomické a ekologické, ale jsou také kulturní a politické.

Čína v současnosti prochází dvěma velkými změnami. První je přechod zemědělské země na převážně průmyslovou produkci a služby. Od roku 1978, kdy začala éra reformní politiky, byl průměrný ekonomický růst v Číně 9,4% ročně a hrubý domácí produkt se zvýšil více než osmkrát. Během tohoto období vzrostla čínská populace o dalších 310 miliónů osob, přičemž města vykazovala roční nárůst obyvatelstva kolem 13,5 miliónu. Došlo k velké urbanizaci a počet nezemědělského obyvatelstva vzrostl celkově o 247 miliónů lidí¹².

Druhá změna spočívá v rozvolnění přísné komunistické ideologie směrem blíže k sociální demokracii a v proměně ekonomie z centrálně plánované na moderní tržní systém. Tento přechod je pro Čínskou lidovou republiku velmi obtížný a komplikovaný, plný nepředvídatelných okolností a nebezpečí sociálních nepokojů a politických krizí.

V Číně navzdory obrovskému ekonomickému růstu přibývá destabilizačních faktorů: společenská polarizace, výrazně nerovnoměrný hospodářský rozvoj, eskalace vztahu centra a vykořisťovaných provincií a porušování lidských a občanských práv. Množství osob, které se cítí být utiskováno a vyloučeno z politického a ekonomického dění, ať už se jedná o příslušníky národnostních menšin nebo a chanské zemědělce a dělníky, od zahájení reformní éry koncem 70. let minulého století výrazně vzrostlo, a tím i pravděpodobnost sociálních nepokojů a násilných konfliktů. Pokud se má Čína stát moderní zemí, jejím hlavním úkolem je modernizovat svojí politickou strukturu. Dle mého názoru, a názorů dalšího odborníků, to znamená směřovat dále k demokratizaci a podporovat a pěstovat společnost založenou na právu a zákonech.

¹¹ Vyjímkou jsou Čuangové, jejich AO na jižním pobřeží je jednou z nejbohatších oblastí v Číně

¹² Angang Hu, *Equity and Efficiency (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 221

Jaká budoucnost tuto obrovskou a rozporuplnou zemi čeká, nebudu ve své práci předjímat, protože to ani nevím a netroufám si dělat jakékoliv prognózy. O tomto tématu polemizují vědecké a politické kapacity na celém světě, mnohem víc vzdělané a zasvěcené než li já, a nedá se říci, že by se ve svých názorech shodovaly. Chtěla bych ve své práci v několika kapitolách pojednat o tématech, která považuji za aktuální a hodná pozornosti i v našich zeměpisných šířkách. O tématech, která se nevztahují k roli Číny jako supervelmoci a k jejím mezinárodním vztahům, ale k jejím vnitřním charakteristikám a problémům, kterým musí v současnosti čelit.

V jednotlivých kapitolách budu psát o správním a etnickém rozdělení Číny (s větším zaměřením na muslimské národy), o národnostní politice v Číně a jejím vývoji, o vztahu centrální vlády a Komunistické strany Číny k národnostním menšinám. Pojednám také o strukturálních nerovnostech v dnešní Číně.

1. Unitární multietnický stát

Čína je etnicky rozmanitý národní stát s mnoha kulturními, geografickými a jazykovými odlišnostmi. Obrovské kulturní rozdíly nalezneme mezi jejími oficiálně uznanými národnostními menšinami, ale i v rámci nejpočetnější chanské národnosti.

Čínská lidová republika oficiálně na svém území uznává padesát šest národností včetně nejpočetnějších Chanů, které spadají do čtyř různých a vzájemně

nepříbuzných jazykových skupin: sino-tibetské (například mandarínština, tibetština),
turkicko--altajské (například kazachština, uygurština, mongolština, korejština),
austro-asiatické (například vietnamština), a indoevropské (například tadžičtina, ruština)¹³. V rámci samotného chanského etnika, které tvoří 91% celkové populace Číny, je pak ještě dalších osm jazykových skupin: mandarínština, vu, jue, siang, hakka, kan, jižní min a severní min. Nejvyšším státním orgánem, který se v Číně zabývá národnostní otázkou je Státní rada pro etnické záležitosti. Za národnostní menšiny byly uznány ty skupiny obyvatel, které sdílí společný jazyk, území, historii a kulturu odlišnou od té chanské.¹⁴

Centrální výbor Komunistické strany Číny vyhlásil v roce 2006 plán, jehož cílem má být ustavení „harmonické socialistické společnosti“. Současný čínský prezident [Chu Ťin-tchao](#) sdělil, že tento plán bude založen na „demokracii, vládě zákona, spravedlnosti, upřímnosti, přátelství a vitalitě“.¹⁵ Ovšem bližší pohled na situaci menšinových národností v dnešní Číně svědčí o pravém opaku. Etnické minority jsou nadále vylučovány z politické participace, systém národnostních autonomních území je neefektivní a fiktivní, rozvojové strategie centrální vlády jsou nerovnoměrné a nespravedlivé a kulturní identity menšinových národností jsou nedostatečně chráněny a potlačovány, což hodlám v této práci dokázat.

1.1 Správní a etnické územní rozdělení Číny

Čína je rozdělena na 32 správních jednotek spravovaných buď přímo centrální vládou, nebo vládami lokálními, které jsou vládě centrální podřízeny (v případě menšinových národnostních autonomií je zaveden ještě jeden územně správní systém, který se s tímto do jisté míry překrývá – viz dále). Z toho je 22 provincií (kromě Tchaj-wanu), čtyři samosprávná města, dvě zvláštní samosprávné oblasti (Hongkong a Macao) a v oblastech s výrazně převládajícími nechanskými národnostmi, resp. jednou náboženskou menšinou, bylo zřízeno pět autonomních regionů.¹⁶

¹³ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str. 7

¹⁴ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str. 151

¹⁵ *China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions*, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 2

¹⁶ Obuchová Lubica, *Číňané 21.století*, Academia, Praha 1999, str. 161 doplněná fakty ze čtvrtého oddílu Ústavy ČLR z r. 1982

Územní distribuce etnických menšin je následující¹⁷:

Název národnosti:	Provincie/AO¹⁸:	Populace:
(severovýchod)		
Mandžuoové	Liao-ning, Ťi-lin, Chej-lung-ťiang, Che-pej	10,000.000
Korejci	Ťi-lin, Chej-lung-ťiang, Liao-ning	2,000.000
Dahuři	Chej-lung-ťiang	100.000
Evenkové		260.000
Orogeni		70.000
Chencenové		40.000
(sever)		
Mongolové	Vnitřní Mongolsko, Liao-ning, Ťi-lin, Chej-lung-ťiang, Čching-chaj, Kan-su, Che-pej, Che-nan, Ujgurská AO Sin-ťiang ¹⁹ , Chuejská AO Ning-sia	5,000.000
(severozápad)		
Ujguři	Ujgurská AO Sin-ťiang	8, 400.000
Kazaši		2, 000.000
Kyrgyzové		200.000
Sipeové		200.000
Tádžikové		350.000
Uzbekové		150.000
Taraři		50.000
Rusové		150.000
Chuejové	rozšíření po celém území Číny, početnější v Chuejské AO Ning-sia, Kan-su, Šan-tung, Jun-nan, Čching-chaj, Che-pej, Che-nan	10,000.000
Tungsiangové	Kan-su	400.000
Jükurové		130.000
Ponanové		120.000
Tchuové	Čching-chaj	1,900.000
Salarové		875.000
(jihozápad)		
Tibet'ané	Tibetská AO, Kan-su, Čching-chaj,	5,000.000

¹⁷ Shouyi Bai, An outline history of China, Foreign Languages Press Beijing, Beijing China 2002, str.9-12

¹⁸ tzn. správní jednotka

¹⁹ tzn. autonomní oblast

S'čchuan, Jun-nan

Lhopové	Tibetská AO, při hranicích s Indií	25.000
Moinpové		75.000
Iové	S'čchuan, Jun-nan, Kuej-čou, Čuangská AO Kuang-si	7,000.000
Miaové	převážně Kuej-čou, ost. Che-nan Jun-nan	8,000.000
Puiové	Kuej-čou	3,000.000
Tungové	Kuej-čou, Jun-nan, Čuangská AO Kuang-si	2,545.000
Pajové	převážně Jun-nan, ost. S'čchuan	1,590.000
Chaniové	převážně Jun-nan	1,400.000
Tajové		1,100.000
Lisuové		600.000
Lachuové		400.000
Waové		400.000
Ťingpchoové		100.000
Blangové		830.000
Ačchangové		300.000
Pchumiové		300.000
Nuové		300.000
Ťinové		200.000
Penlungové		150.000
Džungové		60.000
Nasiové	Jun-nan, S'čchuan, Tibetská AO	300.000
Šuejové	Kuej-čou	400.000
Kelaové		500.000
Čchiangové	S'čchuan	200.000

(jih a jižní střed)

Čuangové	převážně Čuangská AO Kuang-si, Jun-nan, Che-nan	17,000.000
Jaové	Čuangská AO Kuang-si, Jun-nan, Che-nan, Kuang-tung, Kuej-čou, Ťiang-si	2,500.000
Tchu'iaové	Jun-nan, Chu-pej	6, 000.000

jednotkách, což představuje 71% z celkové populace menšinových národností a 64% z celkového území Číny. Nad rámec toho byla zřízena ještě etnická samosprávná města v místech, kde sice žijí národnostní menšiny, ale jejich populace není dostatečně početná pro vytvoření vlastní samosprávné jednotky. Do této kategorie spadá 11 oficiálních etnik, které nemají vlastní samosprávné území. V roce 2003 bylo takových samosprávných měst 1173²².

²² Ethnic Minorities White Paper Published, China Internet Information Center News, Beijing, 02/2005

1.2 Národnostní politika v Číně a její vývoj

Historie chanské národnosti sahá do dávných věků. Předkové Chanů žili v Severočínské nížině a kolem středního a dolního toku Dlouhé řeky. Největšího rozkvětu dosáhli Chanové v letech 206 př. n. l. až 220 n. l. Toto období je nazývané jako období vlády dynastie Chan. Za dynastie Chan a předcházející dynastie Čchin (221 – 206 př. n. l.) došlo k prvnímu sjednocení Číny v dějinách. Obrovská feudální říše byla konsolidována a unifikována – bylo zavedeno nové administrativní členění země na provincie a okresy, zakotven jednotný právní řád, úřední jazyk (mandarínština), kalendář a měna. Centrální panovnická moc zastřešovala celou zemi politicky, ekonomicky a vojensky. Národnostním menšinám bylo povoleno zachovat si své společenské uspořádání a kulturní zvyky. Byl vytvořen základ politického systému – koncept sjednoceného mnohonárodnostního státu - a stanoveny předpoklady pro nadcházející kulturní a ekonomický vývoj v Číně na další dva tisíce let.²³

Po pádu císařství v roce 1911 a vzniku první republiky došlo v čínské politice vůči jejím etnickým menšinám k výrazným změnám. Sunjatsen vytvořil teorii Pěti národů Číny, jimiž byli Chanové, Mandžuoové, Mongolové, Tibeťané a Muslimové (obecně všichni muslimové v Číně). Uznání pěti pilířů čínského národa posloužilo jako hlavní platforma republikánské revoluce proti Mandžuské dynastii a zajistilo jí úspěch.²⁴ Sunjatsen a následně Čankajšek, stejně tak i komunisté o pár desítek let později, po uchopení vlády začali směřovat k centralizaci své moci a unifikaci země proti vnějšímu nebezpečí. Byl to pravděpodobně Sunjatsen, kdo je autorem moderního konceptu chanství jako symbolu sebevědomého, pokrokového, technicky zdatného, kulturně nadaného a vzdělaného národa. Do národnosti Chan zařadil všechna etnika, která spadala do sinické jazykové skupiny. Jeho cílem bylo tímto novým vzorem posílit sounáležitost lidu k národu jako celku a stvořením moderního vzoru podnítit snahu ostatních národností následovat Chany a přiblížit se jim.²⁵ Pro nacionalisty i komunisty bylo oficiální uznání etnických menšin důležité ze dvou hlavních důvodů.

²³ Ethnic Minorities White Paper Published, China Internet Information Center News, Beijing, 02/2005

²⁴ Gladney C. Dru, Dislocating China, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str. 15

²⁵ Gladney C. Dru, Dislocating China, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str. 16

Za prvé, zajistit si podporu pro svůj nový režim u skupin obývajících rozlehlé příhraniční a vnitrozemní oblasti a obecně u všech skupin, které mohly být se stávajícím uspořádáním nespokojené a souhlasily by se změnou. Za druhé, sjednotit národ proti vnějšímu nebezpečí přiznáním jeho multietnicity tak, aby všichni obyvatelé cítili se státem sounáležitost a byli ochotni jej bránit.

Krátce po založení Čínské lidové republiky centrální vláda poslala do příhraničních a severozápadních regionů týmy vědců a komunistických funkcionářů, aby identifikovali a rozlišili etnické skupiny, které by chtěly být uznány za oficiální národnosti – *min-cu*²⁶. O uznání požádalo více než čtyři sta odlišných etnických skupin. Oficiálně registrovaných jich v prvním fázi v roce 1953 bylo jen čtyřicet jedna. V druhé fázi v roce 1964 byl počet oficiálních národností zvýšen na padesát tři a v dalších kolech v letech 1982 a 1990 se jejich množství ustálilo na dnešních padesáti šesti oficiálně uznávaných etnikách. Hlavním státním orgánem, který byl pověřen udělováním národnostních titulů a dále řízením otázky národnostních menšin, je Státní rada pro etnické záležitosti²⁷. Ty skupiny, které při legitimizaci svého statutu neuspěly, jsou řazeny do kategorie „Neidentifikovaní“, která představuje 749.341 osob. Asi nejznámějšími z nich jsou čínští Židé.²⁸

²⁶ překlad *minzu* do aj/čj: národ, národnost, etnicita, lid

²⁷ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str. 151

²⁸ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str. 9

1.3 Vztah Komunistické strany Číny k národnostním menšinám

Proč byla Komunistická strana Čína zainteresována na uznání statutu národnostních menšin? Komunisté před jejich vítězstvím nad Kuomintangem usilovně hledali podporu u všech skupin obyvatelstva. K myšlence přiřknutí oficiálního statutu - dokonce k slibování autonomie až nezávislosti - byli dohnáni Čankajškovým režimem, který se je snažil zlikvidovat. „Co přimělo vládu uznávat etnické minority? Odpověď pravděpodobně nalezneme v historii komunistické strany. Když komunisté prchali před Čankajškovým Kuomintangem v období, kterému se říká Dlouhý pochod v letech 1934-35, byli zahnáni až do odlehlých oblastí osídlených právě menšinovými národnostmi. Ve snaze přežít a zajistit si podporu pro založení nové lidové republiky slibovali těmto národům cokoli, aniž by kalkulovali s naplněním svých slibů. V té době nebylo jejich vítězství vůbec jisté.“²⁹

Vývoj událostí byl nakonec nakloněn komunistům a roku 1949 skutečně založili Čínskou lidovou republiku. Museli tedy dostát alespoň částečně svým slibům, aby novému režimu zajistili zakotvení a stabilitu. Skutečnost se však, od toho, co původně slibovali národnostním menšinám, značně lišila. Mao Ce-tung se před nástupem k moci při své rétorice vůči menšinovým národnostem opakovaně odvolával na komunistickou ústavu sepsanou roku 1931, na článek 14. Zde se hovořilo přímo o tom, že Strana uznává právo na sebeurčení všech národnostních menšin v Číně, že uznává jejich právo na separaci a na zformování vlastního nezávislého státu, právo na svévolné vystoupení z Čínské lidové republiky, tak i právo na připojení se.³⁰

Po převzetí vlády v zemi komunistickou stranou takové extrémní již samozřejmě nebyly zapotřebí. Strana se pragmaticky zaměřila na upevňování a centralizaci své moci. Udržení celistvosti nového národa a jeho unifikace se jí staly prioritou, která byla a je dodnes sledována za jakoukoliv cenu. V procesu unifikace čínského národa sehráli Chanové důležitou roli. Pro jejich početnost, velikost území, která obývají, a relativní průmyslovou vyspělost těchto oblastí byli prohlášeni

²⁹ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str. 10

³⁰ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str. 11 – citace z Ústavy (Čínsko) Sovětské republiky z 7. 12. 1931

komunistickou stranou za hlavní sílu čínské revoluce.³¹ Čínští revolucionáři první poloviny 20. století, Kuomintang i komunisté, byli konfrontováni s faktem, že čínský lid měl velice malý smysl pro ideu jednotného národa a slabé nacionalistické cítění v porovnání například s Němci, Angličany či Japonci té doby³². Idea chanské jednoty, kterou včlenili do marxistické ideologie pokroku, se tedy pro komunistickou stranu stala velmi významnou. Chanové byli označeni za vůdce lidové revoluce, za vyspělý a civilizovaný národ. Menšinové národnosti, které byly naopak portrétovány jako primitivní, chudé a zaostalé, je měly následovat. Tak měla být vytvořena jednotná čínská národní identita.³³

³¹ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str. 12

³² Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 13

³³ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 13

1.4 Autonomní samospráva etnických minorit a její právní rámec

Všechna území, která spadají do systému regionální autonomie pro etnické minority, jsou neoddělitelnými součástmi Čínské lidové republiky. Samosprávné orgány (lidová shromáždění a lidové vlády) autonomních území jsou ze zákona povinny respektovat a podporovat jednotu země; stejně tak je „povinností všech občanů³⁴ Čínské lidové republiky uchovávat jednotu země a jednotu všech jejích národností“³⁵. V čínské ústavě z roku 1982, což je poslední a platné znění, se dále v čl. 4 píše: „Všechny národnosti Čínské lidově demokratické republiky jsou si rovny. Stát chrání zákonná práva a zájmy národnostních menšin, podporuje a rozvíjí vzájemný vztah rovnosti. Diskriminace a útlak jakékoliv národnosti jsou zakázány, stejně tak jsou zakázány jakékoliv činy rozvracející jednotu všech národností nebo, které by podněcovaly jejich secesi. Stát pomáhá oblastem osídleným etnickými menšinami urychlit místní ekonomický a kulturní rozvoj v souladu se specifiky a potřebami každé z národností. Regionální autonomie může být ustavena ve všech oblastech, kde menšinové národnosti žijí v ucelených společenstvích. Zde pak budou zřízeny samosprávné orgány pro výkon jejich práva autonomie. Všechna autonomní území jsou neoddělitelnými součástmi Čínské lidově demokratické republiky. Příslušníci všech národností mají svobodu k užívání a k rozvíjení jejich vlastního jazyka a to jak v psané, tak i v ústní formě. Dále mají svobodu k uchovávaní a praktikování jim vlastního způsobu života a zvyků.“

V ústavě je také zakotven princip vzájemného fungování všech státních orgánů a tím je demokratický centralismus. Ústava demokratický centralismus vysvětluje následovně: „Rozdělení funkcí a moci mezi centrálními a lokálními státními orgány je řízeno principem poskytnutí plné seberealizace lokálním autoritám v rámci jednotného vedení centrální vládou.“ Jak tedy demokratický centralismus funguje v praxi a jaké pravomoci náleží lokálním vládám a vládám autonomních národnostních oblastí? Do kompetence lokálních lidových vlád spadá, podle ústavy, řízení ekonomiky a financí, vzdělání, vědy, kultury, veřejného zdravotnictví, městského a venkovského rozvoje, veřejných věcí, právní administrativy, bezpečnosti a národnostní otázky pro území,

³⁴ příslušníci všech 55 nár. menšin jsou občany ČLR a mají čínské občanství

³⁵ Constitution of the People's republic of China, adopted on December 4, 1982, Article 52

kteří spravují, a dohled nad rodinným plánováním.³⁶ Lokální lidové vlády na různých úrovních jsou odpovědné lidovým shromážděním na odpovídající úrovni. Vždy platí, že lokální lidové vlády na různých úrovních jsou odpovědné a podávají zprávy o své činnosti státním administrativním orgánům na úrovni o stupeň vyšší. Lokální lidové vlády na různých úrovních po celé zemi jsou státní administrativní orgány spadající pod jednotnou vládu Státní rady a jsou jí podřízeny.³⁷

Samosprávné orgány (opět lidové vlády a lidové parlamenty) v autonomních národnostních oblastech jsou řazeny do tří úrovní – autonomní oblasti, prefektury a nejnižší distrikty. Zastoupení v těchto samosprávných orgánech musí odpovídat, podle ústavy, národnostnímu složení daného území. Národnostnímu klíči by mělo odpovídat i obsazování nejvyšších funkcí.³⁸ Lidová shromáždění v autonomních národnostních oblastech mají, podle ústavy, pravomoc přijímat vlastní opatření a vykonávat vlastní nařízení, která se týkají politického, ekonomického a kulturního života národností žijících v daném území. Všechna specifická nařízení, než vstoupí v platnost, podléhají schválení státního orgánu spadajícího přímo pod centrální vládu na odpovídající úrovni. Rozhodnutí přijímaná v autonomních oblastech podléhají schválení Výkonného výboru Národního lidového shromáždění,³⁹ rozhodnutí přijímaná v autonomních prefekturách podléhají schválení výkonných výborů lidových shromáždění příslušných provincií a autonomní oblasti.⁴⁰

V ústavě je dále psáno, že samosprávné orgány všech úrovní autonomních národnostních území mají pravomoc rozhodovat o svých finančních otázkách. Všechny příjmy vybrané v autonomních územích v rámci celonárodního fiskálního systému mají být nezávisle spravovány a používány samosprávnými orgány v příslušných územích.⁴¹ Samosprávné orgány autonomních národnostních územích, podle ústavy, nezávisle rozhodují o místním ekonomickém rozvoji v rámci celkových zásad a plánů přijatých státem. Při využívání přírodních zdrojů a budování průmyslových zařízení v autonomních národnostních územích má stát, podle ústavy, přihlížet k zájmům příslušných území.⁴² Samosprávné orgány autonomních

³⁶ Constitution of the People's republic of China, adopted on December 4, 1982, Article 107

³⁷ Constitution of the People's republic of China, adopted on December 4, 1982, Article 110

³⁸ Constitution of the People's republic of China, adopted on December 4, 1982, Article 112,113,114

³⁹ nejvyšší zákonodárny orgán v zemi, plní funkci parlamentu, jednokomorový, 2985 křesel

⁴⁰ Constitution of the People's republic of China, adopted on December 4, 1982, Article 116

⁴¹ Constitution of the People's republic of China, adopted on December 4, 1982, Article 117

⁴² Constitution of the People's republic of China, adopted on December 4, 1982, Article 118

národnostních území mají nezávisle řídit místní školství, vědu, zdravotnictví a kulturu s cílem uchovat a chránit kulturní dědictví dané národnosti a dále jej podporovat a rozvíjet.⁴³ V souladu s nařízeními Statní rady mohou vznikat v autonomních územích místní bezpečnostní jednotky pro zajišťování veřejného pořádku. V rámci autonomních národnostních území mohou být používány místní jazyky v písemném i ústním projevu.⁴⁴ Stát má, podle ústavy, podporovat národnostní menšiny finančně, materiálně i technicky, aby podpořil a urychlil jejich ekonomický a kulturní rozvoj, má pomáhat vychovat a vzdělat odborníky a specialisty z řad příslušníků národnostní menšin.⁴⁵

Volby do lokálních správních orgánů jak pod přímou správou centrální vlády, tak i do těch, které vykonávají národnostní autonomii, probíhají podle následujících pravidel: poslanci do lidových shromáždění na té vyšší úrovni jsou zvoleni poslanci z lidových shromáždění na úrovních vždy o stupeň nižších. V těch správních jednotkách, které už nejsou dále územně děleny, probíhají volby přímé.⁴⁶ Menšinové národnosti jsou nejpočetněji zastoupeny v lidových shromážděních autonomních území - až z 80%, na celonárodní úrovni mají zastoupení 14% z poslanců v Národním lidovém shromáždění, což je více, než poměr národnostních menšin ku celkové společnosti, a ve Výkonném výboru Národního lidového shromáždění je pro etnické menšiny vyhrazeno 15 křesel. Nejpočetnější zastoupení v celonárodních orgánech mají Tibeťané, Mongolové, Ujguři, Čuangové a Chuejové.⁴⁷

⁴³ Constitution of the People's republic of China, adopted on December 4, 1982, Article 119

⁴⁴ Constitution of the People's republic of China, adopted on December 4, 1982, Article 120, 121

⁴⁵ Constitution of the People's republic of China, adopted on December 4, 1982, Article 122

⁴⁶ Constitution of the People's republic of China, adopted on December 4, 1982, Article 97

- na nejnižších správních úrovních jsou v přímých volbách voleni kandidáti z řad CCP nebo nestraníků

⁴⁷ Xiaowei Zang, Ethnic Representation in the Current Chinese Leadership, The China Quarterly, No. 153 (March 1998), pp. 115

1.5 Práva a postavení národnostních menšin v dnešní Číně

Čína prezentuje sebe sama svému obyvatelstvu i okolnímu světu jako multietnický a mnohonárodnostní stát. Přiznáním mnohonárodnostního charakteru se Čína zpodobňuje jako demokratická země. Vytváří zdání o autonomních oblastech, prefekturách, distriktech a samosprávných městech, mýtus o demokratickém zastoupení svých národnostních menšin. Skutečný stav je však jiný. Lidská a občanská práva minoritních etnik jsou často potlačována a jsou předmětem asimilační politiky centrální vlády. Národnostní menšiny jsou vystavovány politické, rasové, ekonomické, kulturní a náboženské diskriminaci. Navzdory čínskému ústavnímu a právnímu rámci jsou čínské národnostní menšiny vystaveny represi, nad svými autonomními oblastmi nemají žádnou moc a nepodílejí se na ekonomickém rozvoji. Vztah mezi Čínským státem a jeho obyvateli příhraničních regionů vykazuje prvky kolonizace, podřazenosti, asimilace a intergrace.⁴⁸

Fakta uvedená v předchozí kapitole vyvolávají zdání, že menšinové národnosti mají dostatečné politické zastoupení a podíl na politickém rozhodování. Ale ve skutečnosti je jejich vliv zanedbatelný a jejich politické zastoupení má pro centrální vládu pouze symbolickou hodnotu „etnického kapitálu“.⁴⁹ Veškerou moc v zemi drží Komunistická strana Číny. Národní lidové shromáždění je pouze aklamační orgán, všechna významná politická rozhodnutí pramení z politbyra Centrálního výboru komunistické strany, jehož členem nikdy nebyl příslušník národnostní menšiny. Komunistická strana je i ve všech samosprávných oblastech na vrcholových pozicích zastoupena chanskou národností.⁵⁰

Nemožnost podílet se na rozhodovacích procesech, jejichž výstupy jsou často v rozporu s jejich zájmy, vyvolává u národnostních menšin nespokojenost a sociální napětí. Příkladem může být výstavba dálnice z Golmudu do Lhasy, která bude mít obrovský dopad na demografické složení a průmysl v Tibetské AO, výstavba plynovodu, který bude odvádět vytěžený zemní plyn ze Sin-ťiangu a Vnitřního

⁴⁸ China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 7

⁴⁹ Xiaowei Zang, Ethnic Representation in the Current Chinese Leadership, The China Quarterly, No. 153 (March 1998), pp. 111

⁵⁰ China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 15

Mongolska na jihovýchodní pobřeží, nebo Projekt ekologické migrace ve Vnitřním Mongolsku, což znamená vysídlování Mongolů z jejich tradičních pasteveckých oblastí pro získání dalších zemědělských ploch, bez jakékoliv náhrady škody.⁵¹

Příslušníci národnostních menšin, odsouzení za obranu svých politických a občanských práv, která jsou garantována Ústavou, tvoří většinu z čínských politických vězňů.⁵² Navzdory různým rozvojovým strategiím 258 z 592 distriktů,⁵³ které jsou považovány za nejhudší - bez základní infrastruktury - jsou obývány právě menšinovými národy.⁵⁴ Negramotnost je stále aktuálním problémem. V Tibetu neumí číst a psát 44.03% místní populace, v Ujgurské autonomní oblasti Sin-t'iang 22.08 % a ve Vnitřním Mongolsku 19.42%. Celonárodní průměr negramotných činí 10.3%. Mezi etnickými minoritami je 14,8% patnáctiletých dětí negramotných, zatím co mezi Chany jen 8,6%. Negramotnost mezi ženami z etnických menšin dosahuje až 70% a celková úroveň vzdělání je velmi nízká. Pouhých 5,75% z příslušníků národnostních menšin má středoškolské vzdělání a jen 4% vzdělání vysokoškolské. Poplatky za školné jsou v chudých oblastech neúnosné a tak rodiče posílají své děti do škol jen do 6. třídy (v Číně 1. stupeň ZŠ), kam je docházka zdarma.⁵⁵ Rozpočty na zdravotnictví a sociální systém ve venkovských oblastech byly drasticky sníženy. V roce 1998 bylo na zdravotnictví určeno 4.8% z HDP, v roce 2001 už jen 2% z HDP, lékařskou péčí je dnes pokryto asi jen 5% vesnic. Přístup do zdravotnických zařízení je mnohdy velmi obtížný a navíc lékařské ošetření předpokládá složení peněžitého depositu předem, což si chudí nemohou dovolit.⁵⁶

Lokální jazyky jsou stále méně používány ve veřejné sféře, více než 40 jazyků oficiálně uznávaných etnický minorit je na pokraji „vymření“. Mandarínština je tlakem centrální vlády stále častěji používána v každodenním životě národnostních

⁵¹ China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 14

⁵² China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 16

⁵³ Čína je rozdělena celkem na 2872 distriktů

⁵⁴ China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 18

⁵⁵ China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 19

⁵⁶ China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 20

menšin.⁵⁷ Dvojazyčná výuka je dodržována pouze na prvním stupni základních škol, dále výuka probíhá pouze v mandarínštině.⁵⁸ Národnostní menšiny mají omezenou možnost studovat jejich vlastní historii a jazyk, jsou vystaveni náboženským represím. „Ačkoliv bylo v Tibetu po kulturní revoluci znovu postaveno mnoho klášterů, je prakticky nemožné získat kompletní náboženské vzdělání a počty mnichů jsou redukovány na minimum. Veškeré náboženské aktivity musí být nahlášeny úřadům. V Mongolsku nemohou být budhistické texty předčítány veřejně mimo chrámy a jejich distribuce je přísně kontrolována. V Sin-t'iangu jsou mešity pod státním dozorem a muslimští studenti a úředníci mají zakázáno veřejně vykonávat jakékoliv náboženské rituály.“⁵⁹

Ačkoliv celonárodní statistiky dokazují zlepšující se životní úroveň, disparity mezi oblastmi, kde žijí národnostní menšiny, stále zůstávají. Zatím co průměrné roční mzdy stouply od roku 1982 do roku 2000 z 845 juanů na 9 371 juanů, u národnostních menšin vzrostly jen na 7 802 juanů ročně, což je do značné míry neobjektivní, protože autonomní území národnostních menšin jsou vystavena značnému přílivu Chanů, kteří jsou do těchto statistik započítáváni. Skutečné příjmy příslušníků národnostních menšin jsou odhadovány na 2 077 juanů ročně.⁶⁰ Nezaměstnanost mezi etnickými minoritami je podstatně vyšší, než jsou celonárodní průměry, protože požadavkem na mnohých pracovních pozicích je plyná znalosti mandarínštiny a chanské společnosti, které na západ a severozápad přicházejí v rámci rozvojových strategií centrální vlády, preferují chanské zaměstnance. Rozvojové strategie vesměs nepřinášejí vytvoření nových pracovních míst pro místní obyvatele a zlepšení životních podmínek, ale masivní příchod chanských imigrantů a odčerpávání nerostného a přírodního bohatství do jihovýchodních oblastí Číny, bez užitku pro místní obyvatelstvo.⁶¹

⁵⁷ China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 26

⁵⁸ China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 27

⁵⁹ China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 30

⁶⁰ China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 23

⁶¹ China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 23

Autonomní oblasti jsou dosidlovány Chany s cílem asimilovat a integrovat tamější obyvatelstvo. V Tibetu tvoří Tibetané zatím 92.8% obyvatel, v Sin-ťiangu jsou Ujguři jen 44% populace a Chanové 41% a ve Vnitřním Mongolsku jsou Mongolové už menšinou se 17% - a zbylou populací Chanů.⁶² Kromě populační asimilace dochází v autonomních oblastech i ke zvýšené militarizaci. Výrazně posílené posádky Čínské lidově osvobozené armády a pořádkových sil v autonomních oblastech mají zabránit případným hrozbám terorismu, separatismu a extrémismu.⁶³

⁶² China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 24

⁶³ China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 25

1.6 Politika centrální vlády vůči nechanským občanům

Etnický pluralismus a kulturní odlišnosti přestaly být pro čínské vlády od 80. let v rozporu s politickou loajalitou, což ještě výrazněji propagují centrální vlády od let devadesátých. V současnosti se dokonce mluví o „etnickém boomu“. Ze statistik vyplývá, že od roku 1982 do roku 1990 počet příslušníků všech národnostních menšin zvýšil. Do jisté míry se jedná o „přeřazení do jiných kategorií“, ale vysvětlení tohoto jevu nalezneme i v otevřenější politice centrální vlády vůči národnostním menšinám. Byly zavedeny daňové úlevy a etnické minority byly vyjmuty z politiky jednoho dítěte. Důvodem je snaha zajistit jejich spokojenost a eliminovat separatistické tendence, snaha zlepšit tíživou situaci v oblastech, kde národnostní menšiny žijí, a stimulovat zdejší hospodářský růst.⁶⁴ Na politiku centrální vlády vůči menšinovým národnostem má také vliv odlišná situace v mezinárodních vztazích. Čína byla přijata do OSN, nikdo dnes v podstatě nezpochybňuje legitimitu jejího režimu, Tibet byl uznán za integrální součást Číny a její velký rival Sovětský svaz se rozpadl. Dokud se Čína cítila mezinárodně ohrožena, její domácí politika byla radikálnější. Nyní, když Čína není konfrontována s tak závažnými reálnými hrozbami jako v minulosti, může si dovolit otevřenější politiky vůči svým etnickým menšinám.⁶⁵

Centrální vlády v Pekingu se zaměřují na vytváření dojmu pro okolní svět i pro vlastní obyvatele, že v Číně jsou všichni, včetně menšinových národností, spokojeni. Jsou publikovány státem podporované dokumentární knihy s názvy „Šťastný lid rozdílných národností“ (1990), „Spojené národnosti“ (1989), „Národnosti v ilustrovaném vydání“ (1989) s podkapitolami s názvy „Mám rád Dlouhou čínskou zed“ nebo „Národnostní volba“.⁶⁶ Menšinové národnosti získaly i jisté výhody, co se týče daňových úlev: mohou mít bez sankcí více než jedno dítě, mají větší možnost studovat na universitách a mají snadnější přístup k lokálním politickým funkcím.⁶⁷ Tento nový diskurz je pravým opakem politiky vůči národnostním menšinám během Velké kulturní revoluce, kdy byli zástupci etnických menšin perzekuováni ve vykonstruovaných procesech a kulturní odlišnosti národnostních menšin

⁶⁴ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 20

⁶⁵ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 73

⁶⁶ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 56

⁶⁷ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 56

potlačovány.⁶⁸ Ale o uskutečňování autonomních pravomocí tak, jak je národnostním menšinám garantuje ústava, nemůže být řeč, stejně tak i o závazcích komunistické strany vůči menšinovým národům, které strategicky slibovala při zajišťování podpory pro svůj režim v jeho počátcích.

Komunistická strana a vláda obezřetně monitorují veškeré kulturní a náboženské aktivity svých občanů pod rouškou ochrany a rozvoje etnických menšinových kultur.⁶⁹ Z obavy ze ztráty kontroly centrální vláda persekueje vše, co by mohlo být potenciálně nebezpečné pro ztrátu moci a narušení územní integrity. Stranické vedení dokonce začalo dělat rozdíly ve svobodě náboženského vyznání mezi svými občany, i když ji všem zaručuje ústava. „Občané Čínské lidové republiky jsou svobodní ve svém vyznání. Žádný státní orgán, veřejná organizace ani jednotlivec nesmí nutit občany věřit, nebo nevěřit v jakékoliv náboženství. Stát ochraňuje běžné náboženské aktivity. Nikdo nesmí používat náboženství k činnostem, které by rozvracely veřejný pořádek, poškozovaly zdraví občanů nebo zasahovaly do vzdělávacího systému státu.“⁷⁰ V roce 1994 byla přijata opatření nařizující etnickým menšinám dodržovat „nadřazenost“ socialismu před náboženstvím. Tato opatření zvláště postihla menšinové stranické členy, kteří se veřejně hlásili ke svému náboženskému přesvědčení. V autonomních územích byly vedeny kampaně proti ilegálním náboženským aktivitám a podvratným živlům.⁷¹ Rozdíl mezi legální a ilegální náboženskou činností spočívá v tom, že ta legální je kontrolovaná vládou, zatím co nelegální je prováděna neoficiálně.

Menšinové národnosti jsou státem – resp. ve státních médiích a státem podporovaných publikacích - zpodobňovány jako primitivní, staromódní, zpátečnické a nepokrokové, ale šťastné a pestrobarevné, hudebně nadané, exotické, smyslné a dokonce i erotické.⁷² Jsou jim přisuzovány „pozitivně primitivní vlastnosti“, které jsou klíčem k pochopení pozice národnostních menšin v dnešní Číně. Jejich „primitivnost“ má totiž být v kontrastu s chanskou „moderností“, pokrokovostí, uniformitou,

⁶⁸ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 227

⁶⁹ Dreyer June Teufel, *China's Vulnerability to Minority Separatism*, *Asian Affairs*, an American Review, Summer 2005, str. 77

⁷⁰ Constitution of the People's Republic of China, adopted on December 4, 1982, Article 36

⁷¹ Dreyer June Teufel, *China's Vulnerability to Minority Separatism*, *Asian Affairs*, an American Review, Summer 2005, str. 76

⁷² Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 57

občanstvím a vzdělaností a podněcovat národnostní menšiny, aby se snažily Chany napodobit a následovat.⁷³ Uniformita a jednota má být hnací silou nového čínského národa. Menšinové národy samozřejmě proti takové neobjektivní a nepravdivé reprezentaci protestují a nesouhlasí s ní.⁷⁴ Takovým zpodobňováním a vytvářením zkreslených představ o etnických menšinách stát sjednocuje a dotváří povědomí moderního národa. Samotný pojem chanství jako synonyma občanství a modernity je vynálezem až 20. století, fenomén, který se vynořil spolu se vznikem moderního národního státu po pádu císařství.⁷⁵ Zvláště poslední čínské vlády podporují nárůst nacionalismu, který se zdá být novou čínskou sjednocující ideologií, která postupně nahradí komunismus ztrácející za současného vývoje věrohodnost. Nacionalismus je také vhodnější ideologií pro současný kurz čínské ekonomiky, než-li komunismus.⁷⁶ Nacionalismus a chanský šovinismus jsou nyní nejsilnějšími ideologickými zbraněmi v arzenálu čínské komunistické strany.

⁷³ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 59

⁷⁴ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 58

⁷⁵ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 35

⁷⁶ Wang Dan, Li Minqi, Wan Chaohua, *A Dialogue on the Future of China (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 345

1.7 Autonomní oblasti – reálné hrozby sociálních nepokojů

Hlavním cílem „reformních“ čínských vlád je udržet národy Lidové republiky pohromadě. „Spojené národnosti (*min-cu chuan-t'ie*)“ a „Jednota, přátelství a pokrok“ (*chuan-t'ie, jou-i, t'in-pu*) jsou hesla, která se po celé Číně od počátku 90. let objevují stále častěji.⁷⁷ Důvodem pro tento nový směr etnické politiky je přímá konfrontace Číny s rozpadem Sovětského svazu v letech 1989 – 1991 na patnáct nástupnických států⁷⁸ a tedy nebezpečí potenciálního separatismu v Číně. Rozpad Sovětského svazu oslabil pozici Čínské lidové republiky v jejích hraničních regionech a přinesl menšinovým národnostem další možnosti, jak se domáhat svých práv.⁷⁹ Čínské autority se obávají vlivu nově ustavených postsovětských států na etnické minority v Číně a zvláště na ty, které mají s novými státy populační a kulturní „přesahy“. Nejvíce znepokojivou pro centrální vládu je situace v Ujgurské autonomní oblasti Sin-t'iang, kde žije převážně muslimské obyvatelstvo.

Dalším prvkem, který situaci v Číně destabilizuje, jsou ekonomické reformy a obrovský ekonomický boom, který zemi přinesly. Tento ekonomický rozvoj je výrazně nerovnoměrný a v podstatě se týká pouze přímořských provincií a Mandžuska. Západní a severozápadní oblasti, kde žije většina menšinových národností, zůstávají nerozvinuté, zaostalé a chudé. Nerovnoměrný ekonomický růst má za následek obrovské migrace lidí, kteří ve snaze najít lepší práci a živobytí odcházejí z centrálních, západních a severních oblastí do regionů jihovýchodního pobřeží. Údaje za rok 1994 hovořily o 100 miliónech osob migrujících za prací, zatímco údaje z roku 2000 potvrzují nárůst o 100%. Současný průmyslový rozkvět v Číně je v nemalé míře postaven na levné práci 200 miliónů námezdních dělníků z centrálních, západních a severních oblastí.⁸⁰

Centrální vláda zahájila ve snaze odstranit tyto nerovnosti v příjmech a disproporce v průmyslovém rozvoji jednotlivých regionů ambiciózní plán na rozvoj západní a severozápadní Číny. Tento plán, nazývaný *Sipu Takchajfa*, předpokládá

⁷⁷ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 231

⁷⁸ se čtyřmi ČLR přímo sousedí

⁷⁹ Dreyer June Teufel, *China's Vulnerability to Minority Separatism*, *Asian Affairs, an American Review*, Summer 2005, str. 69

⁸⁰ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 307

masivní projekty v infrastruktuře, budování přehrad, dálnic a železnic, preferenční daňový systém, zlepšení dostupnosti vzdělání a systému sociálního zabezpečení s cílem povznést úroveň těchto regionů.⁸¹ Zůstává otázkou, jaké jsou skutečné cíle tohoto investičního projektu. Většina menšinových národností spíše *Sipu Takchajfa* vnímá jako cestu k větší integraci jejich ekonomik k té převládající chanské a k usnadnění přístupu a imigrace Chanů do jejich území, aby zajistili Pekingu snazší kontrolu nad jejich domovinou.⁸² Podporováním dosidlování Chanů a tím snížení etnické homogenity autonomních národnostních území centrální vláda minimalizuje potenciální separatismus v autonomních oblastech.

Centrální vláda se sice formou různých investičních projektů snaží podpořit průmyslový růst v oblastech západní, severozápadní a centrální Číny, ale dojem místního obyvatelstva z takových projektů je spíše ten, že skutečný užitek pro danou oblast nepřinesly a všechnen zisk připadl těm, kteří projekt uskutečnili, byť ze zdrojů jejich území.⁸³ V Tibetské autonomní oblasti navzdory nemalým investicím centrální vlády je nejnižší průměrný příjem na jednoho obyvatele v celé Číně. Úplně nejnižších příjmů dosahují obyvatelé venkovských oblastí, což jsou z většiny Tibetané, a naopak do nejvyšší příjmové kategorie spadají obyvatelé měst a konkrétně příslušníci chanské národnosti. V jižním Sin-ťiang, kde žije největší procento nechanských národností, je příjem na jednoho obyvatele asi poloviční z celkových průměrů v této autonomní oblasti. Ve vnitřním Mongolsku je průměrný příjem Mongolů nižší, než průměrný příjem Chanů obývajících tutéž oblast a věnujících se stejné profesi jako jejich mongolští spoluobčané. Statistiky centrální vlády potvrzují, že zemědělská a průmyslová výkonnost oblastí, kde žijí etnické menšiny, dosahuje pouhých 47.9% z celonárodního průměru.⁸⁴ Otázka ničení a znečišťování životního prostředí v důsledku různých bizarních vládních projektů a bezohledného vytěžování přírodních zdrojů také nemůže být opomíjena, protože ničivé záplavy, eroze půdy, dezertifikace, zvýšený výskyt písečných bouří, znečištěné ovzduší a vymírání přirozené fauny a flóry se negativně podepisují na celkové prosperitě těchto oblastí.

⁸¹ China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, By HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, 2007, str. 12

⁸² Dreyer June Teufel, China's Vulnerability to Minority Separatism, Asian Affairs, an American Review, Summer 2005, str. 75

⁸³ Dreyer June Teufel, China's Vulnerability to Minority Separatism, Asian Affairs, an American Review, Summer 2005, str. 70

⁸⁴ Dreyer June Teufel, China's Vulnerability to Minority Separatism, Asian Affairs, an American Review, Summer 2005, str. 71

1.8 Potenciální separatismus

V autonomních oblastech Číny, kde je povědomí kulturní odlišnosti značné a pocit, že jsou centrální vládou kolonizováni, ještě silnější (v Tibetu, v Ujgurské autonomní oblasti Sin-ťiang a ve Vnitřním Mongolsku), došlo v roce 1989 a z kraje 90. let k řadě protivládních nepokojů.⁸⁵ Všechny projevy nesouhlasu s centrální politikou byly navzdory ústavě, ve které je uzákoněno, že „občané Čínské lidové republiky mají svobodu projevu, tisku, shromažďování a svobodu demonstrovat“⁸⁶, umlčeny. Na tyto události, které centrální vláda vnímala jako reálné hrozby územní a politické dezintegrace, odpověděla zpřísněním politické kontroly a utužením centrálního dozoru nad všemi provinciemi a autonomními oblastmi. Byly zpřísněny hraniční kontroly a možnost volné cirkulace obyvatelstva.⁸⁷ Veškeré projevy nesouhlasu s centrální politikou jsou tvrdě postihovány, zatímco loajalita a nevybojné postoje vůči centru jsou odměňovány ekonomickými i politickými výhodami.⁸⁸

Nejhlasitější nároky na skutečnou autonomii jsou vznášeny v tradičně odbojných oblastech Tibetu, v Ujgurské autonomní oblasti Sin-ťiang a ve Vnitřním Mongolsku.⁸⁹ Hlavní konfliktní témata ve vztahu centrální vlády a národnostních menšin se týkají absence možnosti podílet se na politickém rozhodování, chudoby, obrovské příjmové propasti v porovnání s průmyslovými oblastmi, odlišné kultury a náboženství, využívání přírodních zdrojů, politické diskriminace a rozsahu samosprávy. Ve všech těchto autonomních oblastech vzrůstá nespokojenost, a zvláště v disidentských kruzích, se způsobem výkonu jejich samosprávy na odpovídající úrovni autonomie tak, jak ji definuje čínská ústava.⁹⁰ Ačkoliv komunistická strana a centrální vláda prezentují systém národnostních autonomií jako systém, který umožňuje nechanským Číňanům spravovat záležitosti jejich území, je to spíše systém,

⁸⁵ Dreyer June Teufel, China's Vulnerability to Minority Separatism, Asian Affairs, an American Review, Summer 2005, str. 73-74

⁸⁶ Constitution of the People's Republic of China, adopted on December 4, 1982, Article 35

⁸⁷ Dreyer June Teufel, China's Vulnerability to Minority Separatism, Asian Affairs, an American Review, Summer 2005, str. 74

⁸⁸ viz represe Tibeťanů ze otevřené projevy nespokojenosti a kritiky, naopak Tchaj Lue, kteří vyznávají stejné náboženství a s Tibetem sousedí, se těší četným výhodám a autonomním právům

⁸⁹ Dreyer June Teufel, China's Vulnerability to Minority Separatism, Asian Affairs, an American Review, Summer 2005, str. 70

⁹⁰ Gladney C. Dru, Dislocating China, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 225

který je řídí, omezuje, utlačuje a vystavuje permanentní centrální kontrole. Lokální vlády a vlády autonomních národnostních oblastí nemají žádné skutečně autonomní pravomoci. Autonomní samospráva v Číně neexistuje.⁹¹

Centrální vláda by se měla vymanit ze svého chronického strachu ze separatismu menšinových národností, protože i přes výraznější nespokojenost v některých autonomních oblastech – v Tibetu, v Ujgurské autonomní oblasti Sin-ťiang a ve Vnitřním Mongolsku – většina z lokálních aktivistů nevolá po úplné nezávislosti a skutečné secesi.⁹² Většina z nich se pouze kriticky vyjadřuje k lokálním ekonomickým a sociálním problémům, k ničení životního prostředí, k velké daňové zátěži a k náboženské nesvobodě a požadují skutečnou autonomii pro svá území, tak, jak ji garantuje ústava, což nemůže být považováno za neoprávněné.

Nezpochybnuji nárok Čínské lidové republiky na zachování její územní integrity a unitárního státního uspořádání, ale domnívám se, že skutečná politická moc a váha politických rozhodnutí menšinových i provinčních vlád by měly být posíleny. Čína je nejlidnatější zemí světa s obrovským územím. Je nemožné, aby všechna, i ta méně zásadní, rozhodnutí byla autokraticky přijímána z jednoho centra. Ve společnosti musí dojít postupem času k demokratizaci, k občanské emancipaci a k silnějším projevům národního sebeuvědomění jednotlivých etnických menšin a logicky i k větším požadavkům na jejich politické uznání a zrovnoprávnění. Redistribuce politické moci směrem k přiznání větších pravomocí provinčním a menšinovým vládám a zrovnoprávnění všech svých obyvatel budou pro centrální vládu nevyhnutelné.

1.9 Vnitřní kolonialismus

⁹¹ Dreyer June Teufel, China's Vulnerability to Minority Separatism, Asian Affairs, an American Review, Summer 2005, str. 69

⁹² Gladney C. Dru, Dislocating China, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 256

Čína pravděpodobně ani v současnosti, ani do budoucna nemá expanzionalistické ambice vůči svým sousedním státům. Ale kulturní a politické postoje centrálních vlád vůči menšinovým subjektům vykazují prvky, které by se daly nazvat „vnitřním kolonialismem“.⁹³ Tento vnitřní kolonialismus se vyznačuje nerovnoměrnou distribucí v oblasti obchodu, politické moci, v nerovnoměrném rozdělování přírodních zdrojů a investic, v dramaticky odlišných životních podmínkách obyvatelstva, v nepoměru dostupnosti vzdělání, sociálních a zdravotních služeb mezi městskými mocenskými centry a vzdálenými periferiemi, často obývanými menšinovými národnostmi.

Je tedy cílem čínské politiky pro 21. století vnitřní kolonialismus? Ty části, které Čína považuje za svá integrální území jako Tibet, Sin-ťiang a Vnitřní Mongolsko, nikdy nepropustí ze své moci, ale naopak, bude se je snažit stále více připoutat k sobě, protože zachování územní celistvosti Lidové republiky je cílem všech čínských vlád v podstatě už více jak 2 000 let od prvního sjednocení země. Je však možné v dnešní době postupovat násilnou a utiskovatelskou cestou? Je správné domnívat se, že prosperita, vzdělanost a demokratizace do vzdálených čínských regionů nikdy nedorazí a že se tamější lid nebude nikdy domáhat svých občanských práv?

Čínské lidové republice nehrozí dezintegrace. Čínští separatisté jsou málo početní, nesjednocení, špatně vybavení, málo informovaní a pronásledováni čínskou armádou a policií.⁹⁴ Navíc vzpomínky na hladomory, utrpení za válek 20. století a šílenství Kulturní revoluce jsou stále mezi čínským obyvatelstvem živé. Mezinárodní podpora Tibetu nepřinesla výraznější změny v politice centrální vlády. Většina aktivistů nevolá po separatismu a po nezávislosti, ale po skutečné autonomii pro pět čínských autonomních oblastí, takové, jakou ji definuje čínská ústava.

Reformní politika a otevírání se Číny Západu způsobily nárůst čínského nacionalismu, tak i národního sebeuvědomění etnických menšin. Zůstává otázkou, jaký osud čeká čínské obyvatele vzdálených hraničních regionů - budou-li centrální vládou vnímáni spíše jako hrozby, než jako plnoprávní čínští obyvatelé, a jaké postoje vůči nim centrální vláda do budoucna zaujme.

⁹³ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 360

⁹⁴ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 364

2. Muslimové v Číně

Čínská lidová republika je mnohonárodnostní stát. Oficiálně se Číňané dělí na 56 etnických skupin. Nejpočetnější etnikum Chanů představuje asi 92% celkové populace, zbývajících 55 národností 8% obyvatelstva. Těchto 8% ve skutečnosti představuje 105 miliónů lidí, kteří obývají asi 60% z celkového území Číny, převážně západní a severozápadní oblasti. Příslušníci menšinových národností jsou všichni čínskými občany a mají čínskou národnost. Mezi těmito oficiálně uznávanými etnickými menšinami je deset národností, které vyznávají islám a dohromady čítají 20 miliónů osob a hovoří převážně **turkicko-altajskými jazyky**.⁹⁵ Čínští muslimové žijí povětšinou v příhraničních oblastech ČLR s Kazachstánem, Mongolskem a nově vzniklými státy centrální Asie. Největší koncentrace muslimského obyvatelstva je v Ujgurské autonomní oblasti Sin-ťiang a v Chuejské autonomní oblasti Ning-sia. V této kapitole bych ráda představila nejpočetnější čínské muslimské národnosti – Chueje a Ujgury – jejich historii, náboženství, geografické rozmístění a postavení v dnešní Čínské lidové republice.

Od počátku 90. let, díky otevřenější čínské politice, dochází stále k větší dopravní propojenosti a častějším kontaktům mezi Pákistánem, Kazachstánem, Tádžikistánem, Kyrgyzstánem, Saudskou Arábií, Tureckem a Sin-ťiangem.⁹⁶ Zahraniční obchod Číny a těchto zemí se podstatně zvýšil a vzájemné zahraniční vazby se významně upevnily⁹⁷. Muslimská menšina na vlastním území je pro čínskou vládu předmětem pozornosti nejen kvůli vnitropolitickým aspektům, ale i z hlediska jejích mezinárodních vztahů.

Muslimská území v Číně jsou specifické kulturní oblasti, kde se mísí prvky konfucianismu, buddhismu a islámu. „Čínští muslimové ve vzájemném dialogu islámu, tradičního čínského náboženství a kulturních vlivů centrální a jihovýchodní Asie představují výjimečné kulturní identity, které nemohou být jednoduše

⁹⁵ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 17

⁹⁶ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 17

⁹⁷ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 18

kategorizovány.⁹⁸ Díváme-li se na Sin-ťiang a Chuejskou autonomní oblasti Ning-sia přes Huntingtonovo schéma střetu civilizací, je možné říci, že se zde tato teorie nepotvrzuje. Islám sehrává v Číně spíše roli prostředníka mezi různými kulturami. Příkladem odporujícím Huntingtonově teorii je národ Chuejů.

První muslimové v Číně byli arabští, perští, středoasijské obchodníci, úředníci a vojáci, kteří se usazovali v Číně od 7. až do 14. století a vytvářeli nezávislé komunity. Do 17. století vyznávali čínští muslimové převážně sunnitský islám, během století následujících získávala v Číně na stále větší podpoře sůfijská reformní větev sunnitského islámu - zvláště mezi národností Chuejů. O staletí trvající tradici islámu v Číně svědčí velké množství náboženských⁹⁹ a historických památek, které nalezneme v největší koncentraci v Linsii (chuejské autonomní prefektuře v provincii Kan-su), která je v Číně nazývána „Malou Mekkou“, a také v Ujgurské oblasti Sin-ťiang.¹⁰⁰

⁹⁸ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 103

⁹⁹ mešity, kterým se říká *gongbei*

¹⁰⁰ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 133

2.1 Chuejové

Národnost Chuejů čítá 10 miliónů osob a je to nejpočetnější muslimské etnikum v Číně. Chuejové byli státem uznáni za oficiální etnickou menšinu v 50. letech minulého století. Až do té doby byli všichni muslimové v Číně řazeni obecně do jedné skupiny *Chuejfiao*. Chuejové netvořili (a netvoří ani dnes) jednotnou skupinu. V případě Chuejů lze dokonce hovořit o vzniku jednotné identity a národního povědomí až v posledních padesáti letech. Vznik etnického nacionalismu u Chuejů je symbolem snahy vymanit se z asimilačních a restriktivních tendencí narůstajícího nacionalismu chanského. Chuejové jsou ve větší míře sinizováni než například Ujguři. Největší koncentrace Chuejů je v Chuejské autonomní oblasti Ning-sia, ale Chuejové žijí v diaspoře po celé Číně - v 97% všech distriktů a ve všech velkých čínských městech¹⁰¹. Významné komunity nalezneme v Pekingu, ale i v Tibetu, Jun-nanu, Čching-chaji, Sin-t'iangu a podél jihovýchodního pobřeží Číny.¹⁰² Do Číny byli první *Chuejfiao* pozváni už před 1200 lety císařem Suan-cungem z dynastie Tang, aby chránili čínské příhraniční oblasti.¹⁰³ Dnešní Chuejové vyznávají převážně sůfismus. Vlastní jazyk si Chuejové nechovali, hovoří chanskými dialekty čínštiny, ale dodnes mají muslimské názvy vesnic, recitují texty z Koránu v arabštině a v běžné mluvě používají arabské a perské výrazy.¹⁰⁴ Chuejové jsou tradičně obchodníci a v historii hráli roli kulturních a obchodních zprostředkovatelů mezi Chany a nechanskými národnostmi. Tato charakteristika Chuejů byla potlačována během období kolektivizace a Velké kulturní revoluce. Díky ekonomickým reformám v 80. letech a politickému rozvolnění se Chuejové ke své pozici kulturních a obchodních prostředníků vrátili a dnes se díky jejich ekonomické úspěšnosti dokonce hovoří o „chuejském kapitalismu“ - Chuejové jsou úspěšní majitelé malých firem, restaurací, manufaktur a obchodníky se šperky.¹⁰⁵

¹⁰¹ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 120

¹⁰² Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 153

¹⁰³ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 111

¹⁰⁴ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 152

¹⁰⁵ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 168

2.2 Ujguři

Ujgurská autonomní oblast Sin-ťiang tvoří nejvzdálenější severozápadní cíp Číny. Ujguři¹⁰⁶ se dále sami rozlišují podle místa původu na Kashgarlik, Turpanlic, Aksulik, Taranchi, Turki a Sart.¹⁰⁷ Ujguři původně vyznávali šamanismus, ale byli významně ovlivňováni buddhismem i perským manicheismem a nestoriánským křesťanstvím. K islámu konvertovali mezi 10. a 15. stoletím.¹⁰⁸ Dnešní Sin-ťiang byl obývaný nomádkými turkickými kmeny v oblasti Tarimské pánve již v 2.století př. n.l. a některé dnešní vykopávky jsou odhadovány na stáří až 6000 let. Království, které zde tyto kmeny založily, bylo údajně stejně vyspělé jako Chanská říše v té době a rozkládalo se i na území dnešního Mongolska. V roce 742 došlo k prvnímu sjednocení ujgurských kmenů pod vojevůdcem Koli Beile v bojích proti Turkům. Ujguři vytvořili zámožný kmenový svaz – Karakoramské království (také nazývané Karachánská říše)¹⁰⁹ s centry v oázových městech; přes jehož území vedla Hedvábná stezka. Obchodovali nejvíce s Čínskou říší, v té době pod vládou dynastie Tang. K pádu ujgurského kmenového svazu došlo v roce 840, kdy bylo jeho hlavní město Kašgar dobyto kočovnými Kyrgyzy. Takto oslabený stát se dostal do područí Číny. Ujguři v čínském státě plnili funkci prostředníka mezi světem nomádkých kmenů a okolními národy. K postupné islamizaci Ujgurů došlo mezi 10. a 15. stoletím. Islám k Ujgurům pronikal od sousedních národů.¹¹⁰ V 15. století došlo k vytvoření jednotné ujgurské identity – Ujguři se sjednotili politicky, ekonomicky, nábožensky, kulturně i jazykově. Dnešní Ujguři odvozují svou totožnost právě z tohoto období.¹¹¹ Od století šestnáctého o existenci Ujgurů není příliš mnoho zmínek a historických pramenů kromě toho, že založili v Taklamakanské poušti dvě významná oázová města Chočo a Kaočong.¹¹² V 17. a 18. století Sin-ťiangem otřásaly náboženské nepokoje mezi větvemi sufismu a nájezdy Džungarů.¹¹³ Džungaři byli poraženi Čínskou říší v 18.

¹⁰⁶ tento název přijat Číňany v roce 1934 - Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 162

¹⁰⁷ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 170

¹⁰⁸ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 193

¹⁰⁹ Baar Vladimír, *Národy na prahu 21. století, emancipace nebo nacionalismus?*, Nakladatelství Tilia, Ostrava 2001, str 157

¹¹⁰ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 213

¹¹¹ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 214

¹¹² Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 193

¹¹³ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 214

století, ale v podstatě až do poloviny 19. století bylo hlavním cílem Číňanů region zpacifikovat a dostat do vazalského područí. Kolonizace a výraznější příliv chanských imigrantů do Sin-ťiangu se datuje od poloviny 19. století. Proti čínské nadvládě docházelo k mohutným povstáním. S pádem císařství a vznikem republiky se Ujgurům dostalo nového uznání, ač celá oblast byla de facto mimo kontrolu centrální vlády¹¹⁴ a zmítána krvavými konflikty, při kterých zahynulo údajně až 1 milion Ujghurů.¹¹⁵ V roce 1930 byl Ujgurům přiznán oficiální status. Republikánský Sin-ťiang se skládal ze tří regionů – severozápadní Džungarsko, jižní Tarimská pánev a východní Kulum-Turpan – také nazývaný jako Ujguristán.¹¹⁶ K inkorporaci Sin-ťiangu došlo až při vzniku Čínské lidové republiky v roce 1949.¹¹⁷

Od roku 1949 byl Sin-ťiang pod tlakem sociopolitické integrace k Čínskému státu. I když Sin-ťiang oficiálně spadl pod čínský stát už od porážky Džungarů v roce 1754, až do poloviny 20. století byl téměř nezávislý. Počet Chanů, žijících v Sin-ťiangu v roce 1940, byl 32krát menší oproti údajům, odpovídajícím dnešnímu stavu¹¹⁸. Roční nárůst chanské populace dosahoval 8.1%, zatímco populace Ujgurů se zvětšovala pouze o 1.7% ročně. Chanská imigrace je ještě výraznější od roku 1990 a v roce 2000 dosáhl počet Chanů v Sin-ťiangu 7,490.000 osob.¹¹⁹ I přes značnou politickou inkorporaci a sinizační tendence si však tento národ uchoval svébytnou kulturní i náboženskou identitu.

Ujguři nepředstavují úplně jednotný národ. Jsou u nich patrné jazykové, náboženské¹²⁰ a kmenové odlišnosti. Jejich národ čítá 8, 4 miliónů osob a jsou druhou nejpočetnější muslimskou národností v Číně. 90% Ujgurů žije v Sin-ťiangu, ostatní ve velkých městech při jihovýchodním pobřeží, kam odešli za prací. Ujguři mají také nemalé procento své populace v zahraniční emigraci.¹²¹

Turkický původ a silné vazby Ujgurů na centrální Asii jsou pro pekingskou vládu předmětem pozornosti jak z hlediska vnitropolitického, tak z pohledu mezinárodních vztahů Číny se státy Středního Východu. Od 90. let minulého století

¹¹⁴ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 216

¹¹⁵ Baar Vladimír, *Národy na prahu 21. století, emancipace nebo nacionalismus?*, Nakladatelství Tilia, Ostrava 2001, str 157

¹¹⁶ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 195

¹¹⁷ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 216

¹¹⁸ údaj k roku 2002 v Sin-ťiangu žilo 7,5 miliónů Chanů – Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str. 220

¹¹⁹ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 219

¹²⁰ některé Ujgurské kmeny vyznávají sufismus, ostatní jsou sunnité

¹²¹ údaj k roku 2000, Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 206

dochází k stále častějším kontaktům Ujgurů a okolních muslimských států, což čínská vláda do jisté míry, z obchodních a ekonomických důvodů, toleruje. „I když čínská ústava garantuje všem občanům svobodu vyznání včetně islámu, čínská vláda toleruje naprosté minimum z náboženských praktik Ujgurů, Chuejů a ostatních muslimských národností a to jen pro maximalizaci zisků ze vztahů se státy Středního Východu.“¹²²

Stabilita v Sin-ťiangy a jeho případné separatistické tendence jsou pro centrální vládu ožehavější, než otázka Tibetu a jeho požadavků na nezávislost.¹²³ V souvislosti s potenciálním odtržením Sin-ťiangy od Číny je možné hovořit spíše o „separatismu přes internet“, tedy o virtuální opozici Ujgurů žijících v zahraničí (kterých je na 500.000) vůči čínské vládě.¹²⁴ Kvůli přísným postihům a represím kritiků a aktivistů v řadách Ujgurů žijících v Číně a kvůli státní kontrole medií, je domácí opozice proti režimu de facto žádná a nebo velmi slabá. Veškerá iniciativa v tomto směru je vedena emigranty: existuje asi 25 mezinárodních organizací a internetových serverů, které usilují o nezávislost „Východního Turkestánu“ původem z Amsterdamu, Mnichova, Istanbulu, Londýna, Stockholmu, Melbourne, New Yorku, Washingtonu a dalších světových metropolí. Významná finanční podpora pro tyto organizace přichází od Ujgurů žijících v Turecku a v Saudské Arábii. Zahraniční zdroje se dramaticky liší v údajích poskytovaných čínskou vládou. Ujgurské zahraniční servery uvádějí, že skutečný počet Ujgurů žijících v Sin-ťiangy je až 25 miliónů lidí a těch v emigraci až 10 miliónů.¹²⁵ Ačkoliv Spojené národy a USA prohlásili z popudu čínské vlády East Turkestan Islamic Movement (ETIM) za teroristickou organizaci pro údajnou odpovědnost za bombardování čínského konzulátu v Istanbulu a za zabití několika čínských úředníků v Biškeku (a další obvinění), většina východoturkestánských informačních nebo nezávislost podporujících organizací (např. International Taklamakan Human Rights Association, Free Eastern Turkestan, Uyghur Human Rights Coalition, The Eastern Turkistan National Freedom Center) vylučuje násilné prostředky pro dosažení svých cílů.¹²⁶ Některé přímo požadují separaci, ale většina z nich spíše upozorňuje na porušování lidských práv, na ničení životního prostředí, na

¹²² Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 238

¹²³ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 364

¹²⁴ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 239

¹²⁵ <http://www.uyghur.org>

¹²⁶ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 239

ekonomickou nevyváženost a na kulturní a historickou odlišnost Východního Turkestánu od Číny a požaduje změnu a zlepšení tamějších poměrů.

Čínská vláda se velmi obává nepokojů v Sin-ťiangu a potenciálního rizika občanské války. Proto je jakákoliv snaha Ujgurů o nezávislost Sin-ťiangu potlačena hned ve svých počátcích. Nepokoje v jedné autonomní oblasti by pravděpodobně vyvolaly řetězovou reakci a rozšířily by se do dalších autonomních oblastí po celé zemi. Číně by tak hrozil stejný osud, jaký postihl Sovětský svaz.¹²⁷ Ujguři jsou v přímé opozici vůči Čínské vládě déle než dvě stě let a pravděpodobnost konfliktu a jeho podpory místním obyvatelstvem je relativně vysoká. Výhodou pro čínskou vládu v této situaci je neinformovanost obyvatelstva Sin-ťiangu o diskuzích, které vedou jejich krajané v emigraci. Ze Sin-ťiangu je velmi obtížné mít vůbec přístup k necenzurovaným informacím, zahraničním zdrojům a k internetu. Všechny webové stránky mezinárodních organizací a zahraničních internetových serverů, které usilují o nezávislost „Východního Turkestánu“ a vystupují kriticky proti centrální vládě, jsou v Číně blokovány. Většina Ujgurů žijících v Sin-ťiangu o nich nikdy neslyšela.¹²⁸ Čínská vláda zřídila pro kontrolu internetu v roce 1988 speciální Ministerstvo informačního průmyslu. Toto ministerstvo má, mimo jiné, pravomoc zadržet a uvěznit osoby podezřelé z šíření nebezpečných materiálů a kontra- revolucionářských myšlenek.¹²⁹ Přesto je význam internetové ujgurské opozice nezanedbatelný. Díky tomuto „kyber-separatismu“ se ujgurská otázka dostala do povědomí světové veřejnosti a čínská vláda musí reagovat na postoje a zájem okolního světa.¹³⁰

Nová vlna mezinárodní pozornosti byla na Sin-ťiang upřena po událostech z 11. září 2001, ale zatím téměř nic nenasvědčuje existenci militantního nebo radikálního islámu v tomto regionu.¹³¹ Ačkoliv byla ETIM pod nátlakem čínské vlády světovým společenstvím prohlášena za teroristickou organizaci, s Džihadem nemá nic společného, a kromě toho nikdy nebylo prokázáno její přímé zapojení v jakémkoli incidentu. Čínská vláda obviňuje ETIM z více než 200 teroristických útoků v Sin-ťiangu mezi lety 1990 – 2001, při kterých údajně zahynulo 162 lidí a dalších 440 bylo

¹²⁷ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 245

¹²⁸ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 247

¹²⁹ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 248

¹³⁰ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 250

¹³¹ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 248

zraněno, ale je pravděpodobné, že skutečným důvodem obviňování Ujgurů z terorismu je snaha čínské vlády o získání záminky pro větší represi s mezinárodním souhlasem.¹³² Většina ujugurských nacionalistů se zaměřuje na otázky autonomní a národnostní suverenity a ochrany lidských práv, nikoliv na požadavky náboženské.

Separace Sin-ťiangu se jeví i do budoucna jako nereálná. Jednak jsou ujugurští separatisté málo početní, nejednotní a špatně vybavení, ale i samotné dnešní populační složení této autonomní oblasti jim příliš nepřeje. V Sin-ťiangu žije 800 tisíc Chuejů, 1,3 miliónů Kazachů a 7,49 miliónů Chanů. Tyto národnosti nemají pro svobodný Východní Turkestán příliš pochopení a nechtějí se stát jeho součástí raději než zůstat součástí Čínské lidové republiky.¹³³ Většina ujugurských aktivistů požaduje tedy skutečnou autonomii, tak jak ji vymezuje čínský právní řád, dodržování lidských a občanských práv a ochranu životního prostředí.

¹³² Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 253

¹³³ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 256

3. Strukturální nerovnosti v Číně

Otevřenější politika v mezinárodních vztazích i na scéně domácí byla zahájena Teng Siao-pchingovými ekonomickými reformami. Čínská vláda se snaží v posledních deseti letech oddělovat politiku od ekonomiky a komunistická strana se vzdala své ideologie a hlásí se k socialismu s čínskými charakteristikami. Čína vstoupila do nového období a musí čelit mnoha problematickým aspektům. Od roku 1989 je Čínská lidová republika konfrontována s obrovskou nezaměstnaností, se zvětšující se společenskou polarizací mezi bohatými a chudými, se strukturální korupcí, která prorůstá do všech sfér a oblastí života, s krizí v zemědělství a s kolapsem základního systému sociálního zabezpečení.¹³⁴ Současná situace vyvolává otázky nad legitimitou čínského státu a nad funkcí státu ve společnosti. V Číně není legitimita státu založena na delegování moci státu od jeho občanů a moc státu je neúměrná k malé odpovědnosti, kterou stát vůči svým občanům nese. Náznaky tržního hospodářství se v Číně jsou postavené do značné míry na propojení politické a ekonomické elity a to, co je produktem této provázanosti se dá nazvat spíše kapitalismem netržním.¹³⁵ Dvacet let ekonomických reform nepřineslo efektivní systém politické kontroly. Výsledky hospodářského rozkvětu a privatizace rozhodně nejsou výsledky spravedlivé soutěže a dodržování práva a zákonů. Privatizace státního majetku v Číně probíhá bez demokratizace; majetek je bez veřejné kontroly přerozdělován mezi politickou a ekonomickou elitu. Způsob vedení privatizace v Číně je velmi podobný té ruské.¹³⁶

Moderní Čínu lze popsat pomocí trojice velkých kontrastů. První spočívá v institucionálním systému. Obyvatelé měst a venkova spadají každý do zcela odlišného právního rámce, což je patrné při registracích trvalého pobytu, dostupnosti a získávání vzdělání, při pracovním uplatnění a ohodnocení jejich výkonu, v možnosti užívat veřejných služeb, při daňových odvodech a volbách. Například při volbách do Národního lidového shromáždění¹³⁷ v roce 2002 bylo zjištěno, že 960.000 dospělých venkovanů reprezentuje pouze jeden poslanec, zatímco stejný počet měšťanů zastupují

¹³⁴ Wang Hui, *The New Criticism (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 83

¹³⁵ Wang Hui, *The New Criticism (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 84

¹³⁶ Xueqin Zhu, *For a Chinese Liberalism (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 106

¹³⁷ nejvyšší legislativní orgán v ČLR, je jednokomorový

poslanci čtyři¹³⁸. Existenci „dvou systémů“ také dokládá obrovská, a stále se rozšiřující, propast v příjmech mezi městy a venkovem. V současnosti tvoří čínská venkovská populace přibližně dvě třetiny všech obyvatel, ale z národního rozpočtu jí připadá jedna sedmina až jedna desetina finančních prostředků¹³⁹. Tato nerovnost v distribuci veřejných výdajů spolu s poměrem množství investic do městských a venkovských regionů a dostupností k veřejným službám dokládá, že venkovské obyvatelstvo nemá jak odpovídající politickou reprezentaci, tak skutečnou politickou moc ovlivňovat rozhodovací procesy.

Druhý rozpor je regionální. Pokud bychom poměřovali jednotlivé regiony podle kupní síly tamějšího obyvatelstva dle klasifikace Světové banky, lze hovořit o čtyřech skupinách. Do první nejsilnější skupiny by spadala tři samosprávná města – Peking, Šanghaj a Šenčen, kde žijí pouhá 2,2% z celkové populace. Do druhé příjmové kategorie by se řadila města Tiencin, Kanton a provincie Če-t'iang, Ťiang-su, Fu-t'ien a další podél jihovýchodního pobřeží s 22% z celkové populace v Číně. Do třetí skupiny by spadalo 26% obyvatel a do té čtvrté, obsahující chudé oblasti centrální, západní a severozápadní Číny, zbývající část Číňanů. Podle těchto studií Světové banky je Čína zemí s největšími regionálními nerovnostmi na světě¹⁴⁰.

Třetí z hlavních kontrastů je sociologický. V Číně stále převažuje společenská třída nacházející obživu v zemědělství – více než polovina lidí v produktivním věku. Tato proporce, srovnáme-li jí například s Francií, Německem nebo Spojenými státy americkými, odpovídá stavu společnosti v těchto zemích tak kolem roku 1870¹⁴¹. Produktivita zemědělských prací je velmi malá a stejně tak i objem produktů, které jsou zobchodovány. Z celonárodního měřítka v průmyslové výrobě pracuje asi 23% Číňanů a v terciálním sektoru 22%. Pokud bychom měli vymezit inteligenci – tedy doktory, učitele, vědce, umělce, politiky, finančníky, právníky, ...jedná se přibližně o 5% společnosti. Na venkově se však zemědělství věnují dvě třetiny populace, průmyslu 14%, službám 17% a do sekce inteligence by spadala 2% populace, zatímco

¹³⁸ Angang Hu, *Equity and Efficiency (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 220

¹³⁹ Angang Hu, *Equity and Efficiency (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 225

¹⁴⁰ Angang Hu, *Equity and Efficiency (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 225

¹⁴¹ Angang Hu, *Equity and Efficiency (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 230

ve městech je skladba následující: 27% pracuje v průmyslu, 23% ve službách, 21% „intelektuálů“ a pak cca 20% migrantů za prací – tedy námezdních dělníků¹⁴².

Čína vstupuje do období, ke kterému se váže mnoho vzájemně souvisejících otázek. Za posledních osm let poklesly ceny zemědělských plodin na minimum, tradiční průmyslová odvětví jako výroba železa a oceli, těžba uhlí a strojírenství ustala ve vývoji a dokonce začala stagnovat. Naopak obory jako elektronika, telekomunikace, výpočetní technika, biotechnologie, ochrana životního prostředí, finančnictví a pojišťovnictví nepřestávají růst, ale stále ještě netvoří hlavní část čínské ekonomie.¹⁴³ Některá odvětví průmyslu se rychle rozvíjejí a modernizují, avšak obrovské plochy země jsou obhospodařovány tradičními a zastaralými zemědělskými postupy.

¹⁴² Angang Hu, *Equity and Efficiency (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 235

¹⁴³ Angang Hu, *Equity and Efficiency (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 237

3.1 Společenské vrstvy a sociální polarizace

Sociální struktura čínské společnosti prošla od začátku reformní politiky, tj. od roku 1978, velkými změnami. Politická elita, dříve vybíraná podle „ideologických“ kritérií, se dnes rekrutuje podle velikosti bohatství a osobních konexí a při výkonu veřejných funkcí sleduje výhradně své zájmy. Politické a státní posty jsou zneužívány, ti, kdo jsou zrovna u moci, sledují svůj prospěch, bez ohledů na dobro společnosti a její dlouhodobou prosperitu.¹⁴⁴

Dnešní čínská politická a ekonomická elita představuje asi 7 miliónů lidí, což je zhruba 1% pracujících, a vyznačuje se vysokým stupněm kontinuity. Většina z nich vykonávala funkce již za dřívějšího systému plánované ekonomiky a využila svého postavení pro vstup do nově se nabízejících možností rodícího se tržního systému. Z politické elity a jejího okolí (rodinných příslušníků) se díky přístupu k informacím a k moci vytvořila elita ekonomická, která dnes ovládá celé státní hospodářství i průmysl a většinu domácích soukromých firem. Ekonomická elita má plnou podporu v politických kruzích a dá se říci, že politická rozhodnutí jsou velmi často odvozena přímo od požadavků lobbistů.¹⁴⁵ Jsou to dřívější i dnešní komunističtí funkcionáři, kterým je kapitalismus nejbližší a nejvíce z něj profitují.

Čína se potýká s extrémně vysokou nezaměstnaností, která nemá v historii této země obdoby. Přibližně 8-9% populace je bez práce, nezaměstnanost je celonárodní a postihuje všechny věkové kategorie – nejvíce se vyskytuje mezi absolventy škol a migrujícími námezdními dělníky. Na druhou stranu je zde neuvěřitelné množství nadbytečné pracovní síly. Například srovnáme-li počty osob pracujících v zemědělství se Spojenými státy, které mají přibližně stejnou plochu zemědělské půdy, je v Číně stokrát více zemědělců. Vyjádříme-li tyto počty v číslech, jedná se asi o 160 miliónů „přezaměstnaných“ lidí¹⁴⁶.

Rozdíly v příjmech jsou astronomické a nepřestávají se zvětšovat. Například nemovitý majetek nejbohatší vrstvy ve městech, která tvoří v průměru asi 10% z městské populace, dosahuje 45% z „celku“, zatímco těch nejchudších 10% nevlastní

¹⁴⁴ Qinglian He, *A Listing Social Structure (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 165

¹⁴⁵ Qinglian He, *A Listing Social Structure (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 166

¹⁴⁶ Angang Hu, *Equity and Efficiency (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 242

ani 1,4% nemovitostí. Největší nerovnosti, co se týče materiálního blahobytu, jsou samozřejmě mezi městy a venkovem. Průměrné příjmy měšťanů byly k roku 2007 2,47krát větší než příjmy venkovanů¹⁴⁷. Regionální nerovnosti se také zvyšují – např. rozdíl v příjmech mezi obyvateli Šanghaje a Kuejčou byl v roce 2007 patnáctinásobný¹⁴⁸.

Od 80. let jen velmi málo lidí ze střední a nejnižší společenské vrstvy změnilo své postavení směrem k lepšímu. Střední třída v Číně dnes představuje pouhých 15% populace (z čehož jsou asi 4% vyšší střední třída a 11% nižší střední třída), tedy asi 105 miliónů lidí. Do této kategorie spadají vědecktí pracovníci, manažeři středních a malých státních i soukromých podniků, soukromí vlastníci malých a středních firem, zaměstnanci zahraničních společností, státní zaměstnanci v oblasti médií, učitelé na středních a vysokých školách, průměrní vládní zaměstnanci a úspěšní živnostníci. Střední třída v Číně je, v porovnání s proporcemi středních vrstev států v Západním světě, silně podprezentována.¹⁴⁹

Do nejnižší společenské vrstvy náleží tedy 85% čínské populace. Z toho je pouze 15% dělníků - zaměstnaných ve státních podnicích, v tzv. TVEs (Town-and-Village Enterprises), což jsou zvýhodněné podniky smíšeného státního a soukromého vlastnictví, a v zahraničních firmách s asijským kapitálem (nejvíce tchajwanský a jihokorejský). Pracovní podmínky dělníků jsou většinou úžasně a jsou doslova vykořisťování. Pracovní smlouvy a práva pracujících nejsou dodržovány, odbory v čínských podnicích téměř neexistují nebo jsou velmi slabé, lepší pracovní místa jsou obsazována stranickými funkcionáři. Situace ve státních podnicích je obecně tragická a v podstatě bezvýhodná. Státní podniky jsou neúnosně daňově zatížené, rozkrádané svým managementem, zastaralé po technologické stránce, neefektivní a předlužené. Situace v zahraničních firmách s neasijským kapitálem je podstatně lepší, co se týče pracovních podmínek svých zaměstnanců - kterých je však jen 7 miliónů.¹⁵⁰

Zbývají procento čínského obyvatelstva – asi 70% - tvoří zemědělci, jejichž situace je v dnešní Číně vůbec nejhorší (viz. následující kapitola).

¹⁴⁷ Angang Hu, Equity and Efficiency (One China, many path), Verso, New York 2005, str. 245

¹⁴⁸ Angang Hu, Equity and Efficiency (One China, many path), Verso, New York 2005, str. 245

¹⁴⁹ Qinglian He, A Listing Social Structure (One China, many path), Verso, New York 2005, str. 171

¹⁵⁰ Qinglian He, A Listing Social Structure (One China, many path), Verso, New York 2005, str. 175

Na počátku ekonomických reforem se většina čínských intelektuálů domnívala, že přinesou vznik početné střední třídy v čínské společnosti. Střední třída, kromě toho, že přináší politickou stabilitu a prosperitu zemi, také funguje jako prostřední článek mezi bohatými a chudými a mírní konflikty mezi nimi. Skutečnost se však ukázala být jiná oproti očekávání. Sociální polarizace se, se zavedením tržních ekonomických principů, dramaticky zvětšila. Místo početné střední vrstvy vznikla pyramidální struktura společnosti, ve které je malá skupina obyvatel na samém vrcholu bohatství a moci a obrovská masa 80% populace na samém společenském dně, marginalizovaná a utlačovaná. Situace je tím bezvýchodnější, protože politická a ekonomická elita jsou na zachování současného stavu svévůle, bez demokratického systému kontroly, zainteresovány a profitují z něj. V Číně nejsou zakořeněné demokratické tradice a občanská společnost je zatím velmi nevypělá. Proto bude změna stávajícího systému, bez podpory „shora“, obtížná.¹⁵¹

Vznik početné střední vrstvy a občanské společnosti je ve velké míře spojen s dostupností vzdělání. V Číně je vzdělání na všech úrovních, kromě prvního stupně zcela základního vzdělání, zpoplatněno.¹⁵² Poplatky za vyšší a vysokoškolské vzdělání se neustále zvyšují. K největšímu nárůstu školních poplatků došlo v roce 1999, kdy průměrné roční poplatky za druhý stupeň základního vzdělání stouply na 5.000 až 8.000 Juanů oproti 1.700 až 4.000 Juanů v roce 1998. Oficiální školní poplatky za druhý stupeň základního vzdělání v roce 1998 představovaly 40 – 85% z průměrného ročního příjmu ve městech, zatímco o rok později tvořily až 90% z průměrného ročního příjmu ve městech a 250 – 300% z průměrného ročního příjmu na venkově. K těmto oficiálním poplatkům si většina škol připočítává ještě další příplatky a každý student si musí sám hradit všechny náklady se studiem spojené – ubytování, stravu, učebnice, skripta, náklady na dopravu. Vyšší a dokonce vysokoškolské vzdělání se v Číně stává dostupné pouze pro bohaté rodiny. Vzdělávací systém v Číně je pravým opakem celosvětového trendu demokratizace a větší dostupnosti vzdělání pro všechny společenské vrstvy. Čínské školství vylučuje nejnižší společenskou vrstvu, která v Číně představuje 80% populace, a zvětšuje společenskou polarizaci.¹⁵³

¹⁵¹ Qinglian He, A Listing Social Structure (One China, many path), Verso, New York 2005, str. 183

¹⁵² v roce 2006 byly poplatky za docházku do základních škol zrušeny, ale toto nařízení je teprve zaváděno do praxe

¹⁵³ Xuehui Xiao, Industrializing Education? (One China, many path), Verso, New York 2005, str. 243-246

3.2 Krize na venkově, zadluženost a korupce

Zemědělství je absolutně zastaralé, neefektivní, počet obyvatelstva, které se zemědělstvím živí, je nadměrný a orná půda omezená. Čínské zemědělství nevykazuje žádné zisky, nebo jsou příjmy zemědělců dokonce záporné. Zemědělci jsou zadlužení a vzrůstá i počet nezaměstnaných na venkově (asi 14% zemědělců, tj. asi 100 miliónů osob).¹⁵⁴ Situace na venkově je kritická a nestabilní. Zájmy státu jsou zde často v přímém protikladu se zájmy zemědělců. Jedná se zvláště o obrovskou daňovou zátěž, která lpí na ramenech zemědělců, strašně nízké ceny, za které vláda vykupuje zemědělské plodiny do státních sýpek (vláda vykoupila v roce 1996 obilí za 1 miliardu juanů, stejné množství v roce 1999 jen za 680 miliónů Juanů)¹⁵⁵, politika jednoho dítěte, nedostupnost vzdělání a sociálních služeb. Nedostupnost vzdělání má obrovský význam, protože bez vzdělání, které je pro zemědělce příliš drahé, a dostatečné kvalifikace je zlepšení životních podmínek venkovanů nemožné.¹⁵⁶

Údaje z roku 1998 prokazovaly, že téměř 80% zemědělců se dostávalo hospodařením do ztrát a jejich zadluženost je astronomická.¹⁵⁷ Venkovské obyvatelstvo žije v chudobě a situace je dnes na čínském venkově tak tragická, že až 70% zemědělců si nemůže dovolit navštívit doktora a 25% z nich nemá ani prostředky na nákup osevu na nadcházející rok. Čínští zemědělci nemají žádnou státní podporu ani možnost čerpat z levných dlouhodobých úvěrů. Čínský venkov zažívá od roku 2000 nevídaný exodus.¹⁵⁸ Zemědělci masově opouštějí půdu a odcházejí do měst v naději na lepší život. Zvyšující se počty nezaměstnaných venkovanů, kteří opouštějí půdu, se projevují na kriminalitě a celkové společenské nestabilitě jak na venkově, tak ve městech. Ovšem ani odchod z venkova jejich tíživou situaci zcela nevyřeší. Nové (reformní) předpisy venkovanům sice umožňují fyzicky opustit půdu, ale neosvobozují je od jejich zemědělského statutu. Musí tak státu, pokud chtějí opustit své trvalé bydliště, platit celou řadu nadstandardních pracovních a pobytových poplatků a

¹⁵⁴ Changping Li, *The Crisis in the Countryside(One China, many path)*, Verso, New York 2005, str.198

¹⁵⁵ 8 Juanů = cca 1USD, Changping Li, *The Crisis in the Countryside(One China, many path)*, Verso, New York 2005, str.211

¹⁵⁶ Qinglian He, *A Listing Social Structure (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 180

¹⁵⁷ poskytovatelé půjček jsou soukromé osoby – z 90% straničtí kádři

¹⁵⁸ Changping Li, *The Crisis in the Countryside(One China, many path)*, Verso, New York 2005, str.199

kromě toho ještě regulérní daně ze své zemědělské registrace. Už samotný odchod do města stojí jen na různých poplatcích až několik tisíc juanů¹⁵⁹.

Stát takto znemožňuje zemědělcům opouštět venkov. Pokud se venkovanům podaří odejít do měst a sehnat zde práci, jsou vystaveni skutečnému pracovnímu i duševnímu vykořisťování. Obrovské rozdíly mezi venkovem a městy nebyly reformní ekonomickou politikou centrální vlády odstraněny a venkované nejsou rovnoprávnými občany v porovnání s obyvateli měst.¹⁶⁰ Obyvatelé měst jsou povinni platit daně až po dosažení určitých zisků, zatímco venkované jsou povinni platit daně, i když vůbec nehopodaří, nebo jsou se svým hospodařením ve ztrátě.¹⁶¹

Čínský stát má přílišné množství krachujících státních podniků, které udržuje při životě, a abnormálně přebujelý aparát státních zaměstnanců, který se od 80. let minulého století k dnešku zvětšil téměř desetkrát. Stát je není schopen uživit, a proto se stále zvyšují státní rozpočty (ročně až o 10%) a tím i daně. Daňová zátěž zemědělců představuje 70 – 80% z celkově vybraných prostředků na daních. Zemědělské daně od roku 1993 doslova vyletěly. V roce 1993 vybrala centrální vláda od zemědělců na daních 12 miliard juanů a v roce 1998 již 38, 4 miliardy juanů.¹⁶² Ačkoliv se daňová zátěž stále zvyšuje, čínský stát je čím dál více zadlužený. Ve fiskální administrativě není žádná transparentní a efektivní kontrola. Velké rozpočtové deficity na všech úrovních lokálních vlád jsou stále častější, finanční prostředky vybrané na daních jsou často utráceny bez úvahy v podivných projektech nebo jinak zneužívány. Snaha utahovat opasky a snižovat daňovou zátěž není u lokálních vlád téměř žádná.¹⁶³ Z porovnání s obdobím před ekonomickými reformami vyplývá, že po stránce kontroly hospodaření s veřejnými zdroji a co se týče možností, jak zneužívat politickou moc a veřejné funkce v lokálním měřítku, byl dřívější režim přísnější a systematictější.¹⁶⁴

Dalším znepokojivým aspektem je strukturální korupce. Korupce představuje pro Čínu závažný problém. Úplatkářství prostupuje všechny sféry a oblasti života – přes státní úředníky všech institucí, politiky, stranické kádry, systém sociálního

¹⁵⁹ 1 juan = 2.729 Kč, <http://www.kurzy.cz/kurzy-men/>

¹⁶⁰ Changping Li, *The Crisis in the Countryside(One China, many path)*, Verso, New York 2005, str.214

¹⁶¹ Changping Li, *The Crisis in the Countryside(One China, many path)*, Verso, New York 2005, str.214

¹⁶² Changping Li, *The Crisis in the Countryside(One China, many path)*, Verso, New York 2005, str.211

¹⁶³ Qinglian He, *A Listing Social Structure (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 207

¹⁶⁴ Qinglian He, *A Listing Social Structure (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 208

zabezpečení, školství, všechna odvětví průmyslu, zemědělství, armádu a policii. Tato korupce samozřejmě není vynálezem posledních dvaceti let, ale její míra a rozsah se neustále zvětšují. Negativně se podepisuje na celé společnosti. Při probíhající privatizaci dochází k rozkrádání státního majetku přes propojení čínské politické a ekonomické oligarchie. Provázanost stranických kádrů a nově zbohatlých podnikatelů, kteří se rekrutovali přímo z politických kruhů nebo z rodin politických funkcionářů, do značné míry znemožňuje reformu systému, zavedení kontroly a odstranění této rozbujele korupce. Na zachování současného stavu založeného na personálních konexích, na obchodu se státními informacemi a zneužívání veřejných a politických funkcí jsou obě skupiny zainteresovány¹⁶⁵.

¹⁶⁵ Qinglian He, *A Listing Social Structure, (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 164

Závěr

Stát, který má být silný a životaschopný, musí mít legitimitu od svých občanů. V Číně nemůže být o přímém souhlasu občanů s činností vlády ani řeč. Současný volební systém v Číně se skládá pouze z voleb nepřímých, založených na principu delegace a demokratického centralismu. Veškerou moc v zemi na sebe vztahuje Komunistická strana Číny, ale jak dlouho je tento systém udržitelný? Jaký bude další vývoj? Změní se čínský stranický systém na systém s jednou převládající stranou (CCP)? Budou zavedeny přímé volby?¹⁶⁶

Od doby Mao Ce-tunga se Komunistická strana Číny změnila ze strany totalitní na stranu spíše pragmatickou, která se zcela odloučila od své ideologie, přijala tržní principy, uznala soukromé vlastnictví a především soukromé podnikání. Ekonomický rozvoj s sebou přináší sociální diferenciaci. Základním prvkem moderního ekonomického rozvoje by mělo být zapojení celé společnosti a ti, kdo jsou zapojeni do ekonomického procesu, by měli být zapojeni také do procesu politického. Dle mého názoru není do budoucna možné, aby většina populace v Číně byla bez jakýchkoli možností participace na politickém rozhodování. Čína je řízena menšinovou elitou, která ve svých rukou drží moc, a společnost je integrována bez podílu na spolurozhodování, pouze na základě despotického ovládní.

Všechny reformy od 90. let minulého století byly ekonomického rázu a jejich jediným cílem je vytvořit výkonný a prosperující ekonomický systém. Veškerý pokrok v Číně se týká nárůstu materiálního bohatství. Reformy nepřinesly politickou demokracii, vznik občanské společnosti, ochranu životního prostředí, zlepšení ve vzdělávacím a sociálním systému.¹⁶⁷ Ve společnosti je atmosféra zklamání, apatie, nezájmu o veřejné záležitosti a nedůvěry v politiku. Společnost je ovládána utilitarismem a krátkodobými individuálními zájmy, úroveň společenské morálky se znepokojivě snížila.¹⁶⁸ Ti, kdo z ekonomických reforem profitují nejvíce - vrstva nově

¹⁶⁶ Yang Gan, *The Citizen and the Constitution (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 271

¹⁶⁷ Yang Gan, *The Citizen and the Constitution (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 284

¹⁶⁸ Yang Gan, *The Citizen and the Constitution (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 306

zbohatlých podnikatelů - jsou nejvíce pesimističtí k dalšímu vývoji v Číně. Snad proto, že znají principy fungování dnešního ekonomického boomu.¹⁶⁹

„Politika otevřených dveří“ a modernizace nepřináší jen zisky, ale i ztráty. Spolu s modernizací do Číny proniká také globalizace. Čínská vláda potřebuje stále nový zahraniční kapitál, aby udržela kontinuální ekonomický růst. Pro některé regiony znamená globalizace zisky, pro jiné rozvrat a chudobu. Pokrok bývá často placen prací přehlížených, strašně chudých a utiskovaných dělníků a zemědělců.¹⁷⁰ Přitom hlasy právě zemědělců a dělníků budou mít rozhodující váhu v budoucím vývoji Číny. Demokratické hnutí v roce 1989 pravděpodobně skončilo neúspěšně mimo jiné proto, že jej nepodpořili zemědělci a i jejich neutralita přinesla hnutí porážku.¹⁷¹ Tato nejpočetnější společenská vrstva je zatím politicky pasivní a neemancipovaná, což se jednou v budoucnosti změní, a centrální vláda bude muset na tyto změny ve společnosti odpovídat.

Postupný vývoj směrem k demokracii v Číně je možný pouze tehdy, zůstane-li Čína unitárním státem. Federativní nebo konfederativní státní uspořádání by pro zemi znamenalo rozpad a „balkanizaci“.¹⁷² Centrální vláda by se však měla vymanit se svého chronického strachu ze separatismu menšinových národností, protože i přes výraznější nespokojenost v některých autonomních oblastech – v Tibetu, v Ujgurské autonomní oblasti Sin-ťiang a ve Vnitřním Mongolsku – drtivá většina z lokálních aktivistů nevolá po úplné nezávislosti a skutečné secesi.¹⁷³ Většina z nich se pouze kriticky vyjadřuje k lokálním ekonomickým a sociálním problémům, k ničení životního prostředí, k velké daňové zátěži a k náboženské nesvobodě. Převážná většina aktivistů z řad národnostních menšin požaduje skutečnou autonomii pro svá území tak, jak ji garantuje ústava, což nemůže být považováno za neoprávněné.

Čína je nejlidnatější zemí světa s obrovským územím. Je nemožné, aby všechna rozhodnutí, i ta méně závažná, byla autokraticky přijímána z jednoho centra. Ve společnosti musí dojít postupem času k demokratizaci, k občanské emancipaci

¹⁶⁹ Yang Gan, *The Citizen and the Constitution (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 283

¹⁷⁰ Yang Gan, *The Citizen and the Constitution (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 286

¹⁷¹ Yang Gan, *The Citizen and the Constitution (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 315

¹⁷² Yang Gan, *The Citizen and the Constitution (One China, many path)*, Verso, New York 2005, str. 273

¹⁷³ Gladney C. Dru, *Dislocating China*, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004, str 256

a k silnějším projevům národního sebeuvědomění jednotlivých etnických menšin a logicky i k větším požadavkům na jejich politické uznání a zrovnoprávnění. Redistribuce politické moci směrem k přiznání větších pravomocí provinčním a národnostním vládám a zrovnoprávnění všech svých obyvatel budou pro centrální vládu nevyhnutelné, protože pokud tak neučiní a dojde ke spojení nespokojenosti z nerovnoměrného ekonomického rozvoje a sociální polarizace, společenského napětí z potlačování lidských a občanských práv a hněvu ze sociální a etnické diskriminace, tak Čínské lidové republiky budou skutečně hrozit obrovské sociální bouře, krveprolití a rozvrat.

Čína je totalitním režimem s největší sítí pracovních táborů na světě. Stovky miliónů lidí jsou vykořisťovány, jejich občanská a lidská práva pošlapávána. K obhajobě své politiky používají komunisté jednoduché argumenty: říkají, že bez stability jejich země a jejich hospodářství nebude stabilní celý svět, což příznačně vystihuje jeden z Teng Siao-pchingových výroků: „Nezáleží na tom, zda je kočka černá nebo bílá, hlavně když loví myši.“¹⁷⁴ Většina kritik čínských poměrů zůstává v Číně bez vyslyšení, ba dokonce vzbuzuje negativní reakce.

Čína má nejméně 1,3 miliardy obyvatel. Je snadné kritizovat současný stav v této zemi a její vedení, ale kdo zná zaručený „lék“ na všechny dnešní problémy, který bude přínosem pro tamější obyvatele i pro okolní svět? Z dokumentů, které jsem měla možnost přečíst, ani jeden nenabízel konkrétní a ucelený soubor opatření a reforem, které by Číně s jistotou zaručily prosperitu, stabilitu, svobodu, spravedlivé rozdělování zdrojů a dodržování lidských a občanských práv všech Číňanů a která by navíc byla podpořena souhlasem širšího kruhu politických, vědeckých a právnických kapacit.

V Číně zatím není vyspělá občanská společnost a možnost nastolení demokracie v zemi je otázkou budoucnosti. Za daných podmínek a s tak tragickým dědictvím historie 20. století je bez pochyby nepředstavitelně těžký úkol tuto zemi řídit. Vyjadřovat se kriticky v ústraní k čínské politice a poměrům je snadné, ale přijímat rozhodnutí a nést odpovědnost za chod tohoto kolosu je věcí jinou.

¹⁷⁴ Buchert, Viliam, Co udělá čínský drak se světem?, Lidové noviny, 2/10/2004

Předpovídat dnes další vývoj v Číně je spekulací, jíž však s postupem času bude na neurčitosti ubývat. Během pár desítek let budou pravděpodobně všechny dnes kladené otázky zodpovězeny a sled událostí ukáže, kdo z dnešních prognostiků a kritiků měl pravdu.

Seznam použité literatury

Literatura primární:

Baar Vladimír, **Národy na prahu 21. století, emancipace nebo nacionalismus?**, Nakladatelství Tilia, Ostrava 2001

Constitution of the People's republic of China, adopted on December 4, 1982

Fairbank F. John, **Dějiny Číny**, Nakladatelství Lidové noviny, 1998

Gladney C. Dru, **Dislocating China**, The University of Chicago Press, Hong Kong 2004

HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, **China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions**, 2007

Obuchová Ľubica, **Číňané 21.století**, Academia, Praha 1999

Shouyi Bai, **An outline history of China**, Foreign languages press Beijing, Beijing China 2002

Wang Chaohua, *Editor*, Qinglian He, Hui Wang, Pingyuan Chen, Hui Qin, Angang Hu, Yang Gan, Xiaoming Wang, Liqun Qian, Xueqin Zhu, *Contributors*, **One China, many paths**, Verso, New York 2005

Literatura sekundární:

Baranovitch Nimrod, **Between Alterity and Identity: New Voices of Minority People in China**, *Modern China*, Vol. 27, No. 3. (Jul. 2001)

Buchert, Viliam, **Co udělá čínský drak se světem?**, *Lidové noviny*, 2/10/2004

Davis Sara, **China's Contested Ethnic Borders**, *Far Eastern Economic Review*, Nov. 2005

Dreyer June Teufel, **China's Vulnerability to Minority Separatism**, *Asian Affairs*, an American Review, Summer 2005

Ethnic Minorities White Paper Published, China Internet Information Center News, Beijing, 02/2005

French W. Howard, **Uniting China to Speak Mandarin, the One Official Language**, Easier Said Than Done, The New York Times, New York, July 10, 2005

Harrison Henrietta, Frontier Passages: **Ethnopolitics and the Rise of Chinese Communism, 1921 – 1945**, Pacific Affairs, Fall 2004, 77

HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, **Without a Say: Exclusion from Political Participation**, China Rights Forum, No. 4, 2006

Cheng Y. S. Joseph, **Negotiating Ethnicity in China – Citizenship as a Response to the State**, Journal of Contemporary Asia, 2003, 33

Koch Jessica, **Economic Development and Ethnic Separatism in Western China: A New Model of Peripheral Nationalism**, University of Amsterdam, August 2006

Rossabi Morris, **Poverty and Inequality among Chinese Minorities**, Pacific Affairs, Fall 2004, 79

Zang Xiaowei, **Ethnic Representation in the Current Chinese Leadership**, The China Quaterly, No. 153, March 1998

Internetové zdroje:

www.asia-planet.net/china

www.cecc.gov

www.china.org.cn

www.chinaculture.org

www.chinadaily.com.cn

www.chinaview.cn

<https://www.cia.gov/>

www.cinstina.cz

<http://en.wikipedia.org>

<http://english.cpc.people.com.cn>

<http://geography.about.com>

www.hrichina.org

www.npc.gov.cn

www.minorityrights.org

www.uyghur.org

Přílohy



Administrativní členění území ČLR

Provincie	Rozloha (v km ²)	Počet obyvatel	Provinční centrum
Město Peking [Beijing]	16 800	12 590 000	Peking/Pej-ťing [Beijing]
Město Šanghaj [Shanghai]	6 200	14 190 000	Šanghaj/Šang-chaj [Shanghai]
Město Tiencin [Tianjin]	11 300	9 480 000	Tiencin/Tchien-ťin [Tianjin]
Čchung-čching [Chongqing]	82 000	30 002 000	Čchung-čching [Chongqing]
An-chuej [Anhui]	139 000	60 700 000	Che-fej [Hefei]
Če-ťiang [Zhejiang]	101 800	43 430 000	Chang-čou [Hangzhou]
Čching-chaj [Qinghai]	720 000	4 880 000	Si-ning [Xining]
Fu-ťien [Fujian]	120 000	32 610 000	Fu-čou [Fuzhou]
Chaj-nan [Hainan]	34 000	7 340 000	Chaj-kchou [Haikou]
Che-nan [Henan]	167 000	91 720 000	Čeng-čou [Zhengzhou]
Che-pej [Hebei]	190 000	64 840 000	Š'-ťia-čuang [Shijiazhuang]
Chej-lung-ťiang [Heilongjiang]	469 000	37 280 000	Charbin [Ha'erbin]
Chu-nan [Hunan]	210 000	64 280 000	Čchang-ša [Changsha]
Chu-pej [Hubei]	187 400	58 250 000	Wu-chan [Wuhan]
Jün-nan [Yunnan]	394 000	40 420 000	Kchun-ming [Kunming]
Kán-su [Gansu]	450 000	24 670 000	Lan-čou [Lanzhou]
Kuang-tung [Guangdong]	186 000	69 610 000	Kanton/Kuang-čou [Guangzhou]
Kuej-čou [Guizhou]	170 000	35 550 000	Kuej-jang [Guiyang]
Liao-ning [Liaoning]	145 700	41 160 000	Šen-jang [Shenyang]
S'-čchuan [Sichuan]	488 000	84 280 000	Čcheng-tu [Chengdu]
Šan-si [Shanxi]	156 000	31 090 000	Tchaj-čüan [Taiyuan]
Šan-tung [Shandong]	153 000	87 380 000	Ťi-nan [Jinan]
Šen-si [Shaanxi] ⁴⁵	205 000	35 430 000	Si-an [Xi'an]
Ťi-lin [Jilin]	187 000	26 100 000	Čchang-čchun [Changchun]
Ťiang-si [Jiangxi]	166 600	41 050 000	Nan-čchang [Nanchang]
Ťiang-su [Jiangsu]	102 600	71 100 000	Nanking/Nan-ťing [Nanjing]
Čuangská AO Kuang-si [Guangxi Zhuangzu zizhiqu]	236 300	45 890 000	Nan-ning [Nanning]
Chuejská AO Ning-sia [Ningxia Huizu zizhiqu]	66 400	5 210 000	Jin-čchuan [Yinchuan]
Tibetská AO [Xizang zizhiqu]	1 220 000	2 440 000	Lhasa [Lhasa]
Ujgurská AO Sin-ťiang [Xinjiang Uygur zizhiqu]	1 600 000	16 890 000	Ůrümči [Wulumuqi]
AO Vnitřní Mongolsko [Nei Mongol zizhiqu]	1 183 000	23 070 000	Chöch chot [Hohhot]
Zvláštní administrativní oblast Hongkong	1 092	6 310 000	Hongkong [Xianggang]

10. Čína – autonomní oblasti a kraje



B. = Beijing
T. = Tianjin
Ch. = Chongqing



autonomní oblasti



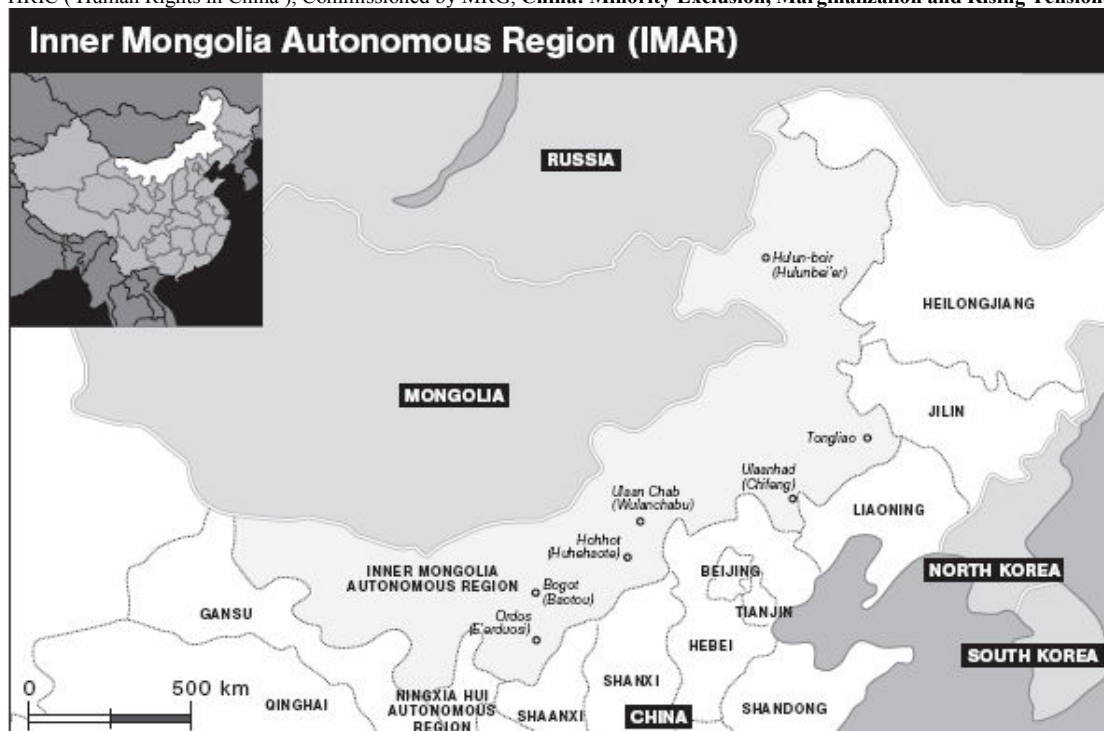
autonomní kraje

XINJIANG = Ujgurská AO Sin-tiang
XIZANG = AO Tibet
NEI MONGOL = AO Vnitřní Mongolsko
NINGXIA = Chuejská AO Ning-sia
GUANGXI = Čuangská AO Kuang-si

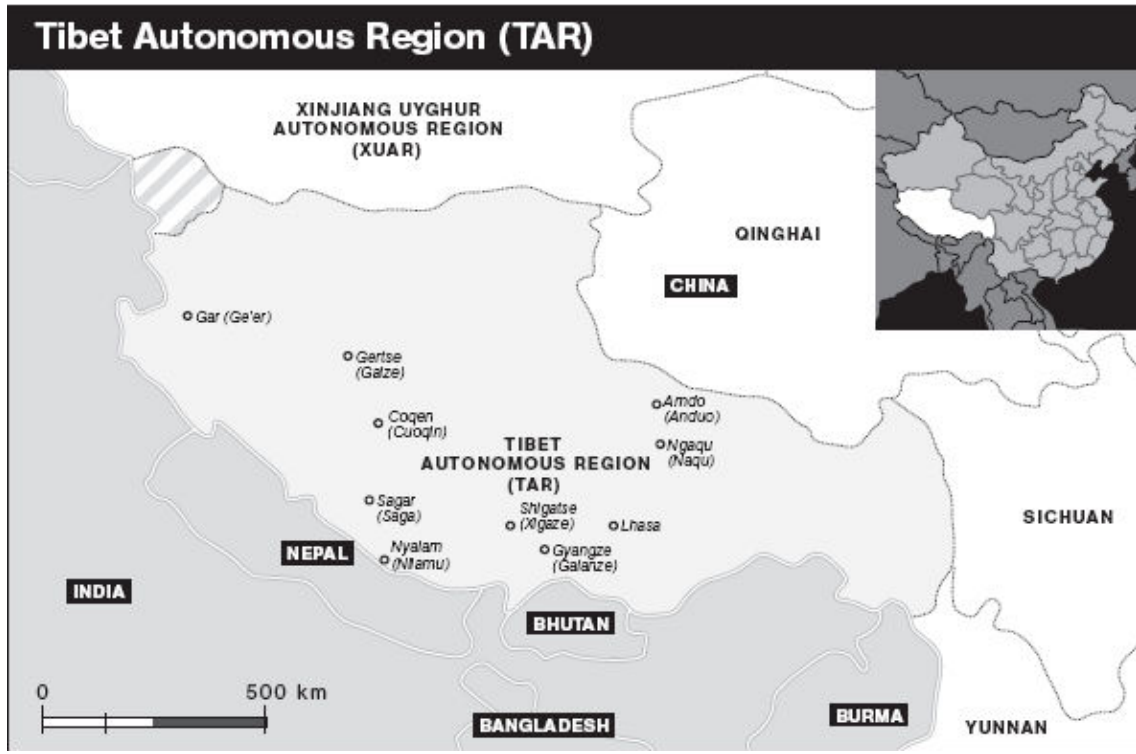
- | | | |
|------------------------------|------------------------------|----------------------------------|
| 1 Kizilsu (kyrgyzský) | 12 Linxia (chuejský) | 23 Honghe (chanisko-iský) |
| 2 Ili (kazašský) | 13 Gannan (tibetský) | 24 Wenshan (čuangsko-miaoský) |
| 3 Bortala (mongolský) | 14 Aba (tibetský) | 25 Qiannan (puisko-čuangský) |
| 4 Changji (chuejský) | 15 Garze (tibetský) | 26 Qiandongnan (miaosko-tungský) |
| 5 Bayingolin (mongolský) | 16 Liangshan (iský) | 27 Xiangxi (tchufiaosko-miaoský) |
| 6 Yushu (tibetský) | 17 Deqen (tibetský) | 28 Yanbi (korejský) |
| 7 Haixi (mongolsko-tibetský) | 18 Nujiang (lisuský) | 29 Hainan (liosko-miaoský) |
| 8 Haibei (tibetský) | 19 Chuxi (iský) | |
| 9 Hainan (tibetský) | 20 Dali (pajský) | |
| 10 Guoluo (tibetský) | 21 Dehong (tajska-kačjinský) | |
| 11 Huangnan (tibetský) | 22 Xishuangbanna (tajský) | |



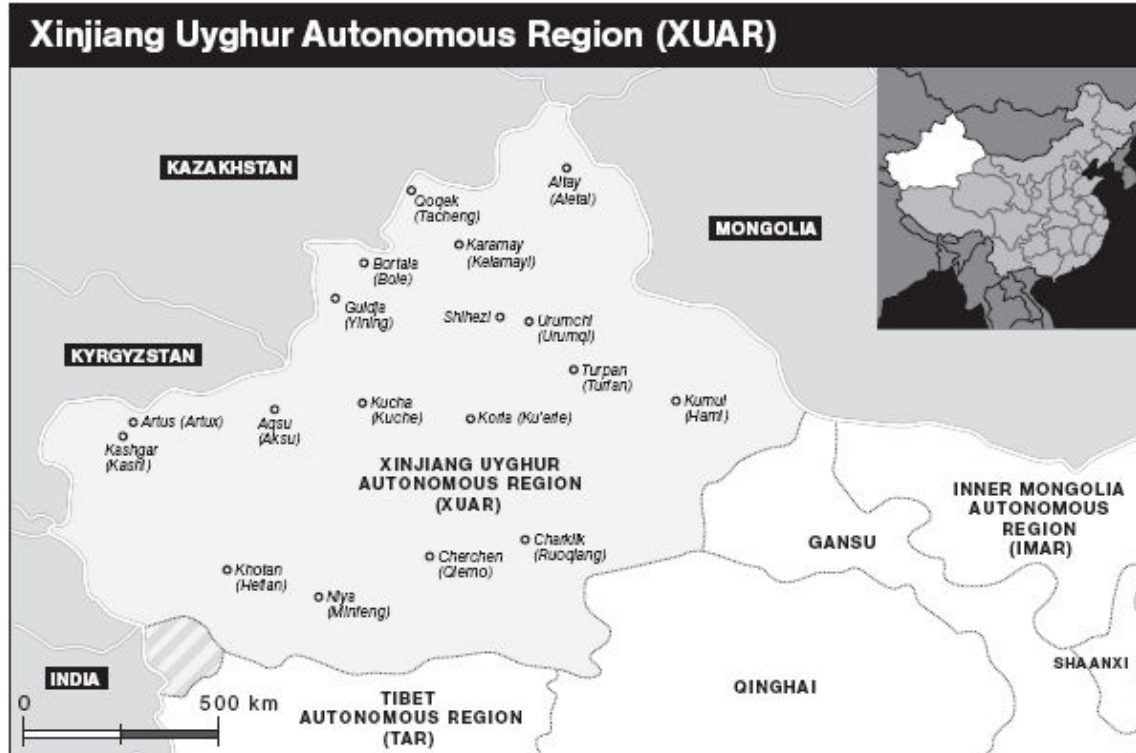
HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, **China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions**, 2007



HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, **China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions**, 2007



HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, 2007



HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions, 2007



HRIC (Human Rights in China), Commissioned by MRG, **China: Minority Exclusion, Marginalization and Rising Tensions**, 2007



<http://www.chinapage.com/map/map.html>

Table 1: Ethnic Origins of Post-Mao Leaders

<i>Ethnicity</i>	<i>1988 (%)</i>	<i>1994 (%)</i>	<i>1990 total population (%)</i>
Han	688 (90.9)	834 (92.0)	1,039,187,548 (91.9)
Bai	1 (0.1)	1 (0.1)	1,598,052 (0.1)
Dai	0 (0.0)	1 (0.1)	1,025,402 (0.1)
Hui	12 (1.6)	9 (1.0)	8,612,001 (0.8)
Kazak	1 (0.1)	2 (0.2)	1,110,758 (0.1)
Korean	2 (0.3)	2 (0.2)	1,923,361 (0.2)
Li	1 (0.1)	1 (0.1)	1,112,498 (0.1)
Manchu	7 (0.9)	6 (0.7)	9,846,776 (0.9)
Miao	2 (0.3)	0 (0.0)	7,383,622 (0.7)
Mongolian	7 (0.9)	11 (1.2)	4,802,407 (0.4)
Naxi	2 (0.3)	2 (0.2)	277,750 (0.02)
Tibetan	17 (2.2)	20 (2.2)	4,593,072 (0.4)
Tu	1 (0.1)	1 (0.1)	192,568 (0.02)
Tujia	0 (0.0)	2 (0.2)	5,725,049 (0.5)
Uygur	6 (0.8)	9 (1.0)	7,207,042 (0.7)
Yao	1 (0.1)	0 (0.0)	2,137,033 (0.2)
Yi	3 (0.4)	1 (0.1)	6,578,542 (0.6)
Zhuang	6 (0.8)	5 (0.6)	15,555,820 (1.4)
Total	757 (99.9)	907 (99.9)	1,130,510,638 (99.3)

Sources:

Department of Population Statistics of the State Statistical Bureau and Economic Department of the State Nationalities Affairs Commission of the PRC, *Zhongguo minzu renkou ziliao (1990 Renkou pucha shuju) (Tabulation on China's Nationality (Data of 1990 Population Census))* (Beijing: China Statistical Publishing House, 1994), pp. 2–3. *Who's Who in China – Current Leaders* (Beijing: Foreign Languages Press, 1989). *Who's Who in China – Current Leaders* (Beijing: Foreign Languages Press, 1994).

Table 2: Date of Promotion

Year of promotion	1988		1994	
	Minorities (%)	Han (%)	Minorities (%)	Han (%)
1977	0 (0.0)	2 (0.3)	0 (0.0)	1 (0.1)
1978	0 (0.0)	1 (0.1)	0 (0.0)	0 (0.0)
1979	2 (2.9)	3 (0.4)	1 (1.4)	0 (0.0)
1980	2 (2.9)	10 (1.5)	0 (0.0)	2 (0.2)
1981	1 (1.4)	2 (0.3)	1 (1.4)	0 (0.0)
1982	3 (4.3)	33 (4.8)	0 (0.0)	8 (1.0)
1983	11 (15.9)	55 (8.0)	2 (2.7)	7 (0.8)
1984	1 (1.4)	35 (5.1)	0 (0.0)	8 (1.0)
1985	20 (29.0)	115 (16.7)	9 (12.3)	24 (2.9)
1986	10 (14.5)	75 (10.9)	2 (2.7)	23 (2.8)
1987	4 (5.8)	83 (12.1)	0 (0.0)	16 (1.9)
1988	15 (21.7)	274 (39.8)	3 (4.1)	67 (8.0)
1989	-	-	2 (2.7)	44 (5.3)
1990	-	-	7 (9.6)	52 (6.2)
1991	-	-	4 (5.5)	73 (8.8)
1992	-	-	9 (12.3)	142 (17.0)
1993	-	-	30 (41.1)	339 (40.6)
1994	-	-	3 (4.1)	28 (3.4)
Total	69 (99.8)	688 (100.0)	73 (99.9)	834 (100.0)

Sources:

Who's Who in China - Current Leaders (1989 and 1994).

Table 3: Leadership Positions by Ethnicity

Position	1988			1994		
	Minorities (%)	Han (%)	Total	Minorities (%)	Han (%)	Total
Councillor	0 (0.0)	18 (100.0)	18	1 (5.6)	17 (94.4)	18
Minister	3 (5.3)	54 (94.7)	57	3 (4.8)	59 (95.2)	62
Vice minister	8 (4.2)	184 (95.8)	192	7 (3.3)	204 (96.7)	211
Bureau head	0 (0.0)	30 (100.0)	30	0 (0.0)	45 (100.0)	45
Secretary	1 (3.3)	29 (96.7)	30	1 (3.3)	29 (96.7)	30
Deputy secretary	21 (21.0)	79 (79.0)	100	14 (14.3)	84 (85.7)	98
Discipline secretary	4 (13.8)	25 (86.2)	29	4 (13.3)	26 (86.7)	30
Governor	7 (23.3)	23 (76.7)	30	5 (16.7)	25 (83.3)	30
Deputy governor	23 (14.6)	135 (85.4)	158	26 (13.8)	162 (86.2)	188
Mayor	0 (0.0)	15 (100.0)	15	4 (11.4)	31 (88.6)	35
City secretary	0 (0.0)	12 (100.0)	12	3 (7.9)	35 (92.1)	38
CCP minister	0 (0.0)	32 (100.0)	32	1 (2.0)	50 (98.0)	51
CCP vice minister	1 (2.5)	39 (97.5)	40	3 (5.1)	56 (94.9)	59
CCP bureau head	1 (7.1)	13 (92.9)	14	1 (8.3)	11 (91.7)	12
No. of cases	69 (9.1)	688 (90.9)	757	73 (8.0)	834 (92.0)	907

Sources:

Who's Who in China - Current Leaders (1989 and 1994).

Table 6: Provincial Origins of Leaders of Ethnic Background

<i>Birthplace</i>	<i>1988</i>	<i>1994</i>	<i>Minorities as % of total population</i>
Beijing	2 (2.9)	1 (1.4)	5.7
Shanghai	0 (0.0)	0 (0.0)	0.7
Tianjin	0 (0.0)	0 (0.0)	2.9
Heilongjiang	4 (5.8)	1 (1.4)	7.9
Jilin	4 (5.8)	3 (4.1)	13.2
Liaoning	3 (4.3)	5 (6.8)	20.1
Hebei	1 (1.4)	1 (1.4)	4.9
Henan	2 (2.9)	0 (0.0)	1.4
Shanxi	0 (0.0)	0 (0.0)	0.4
Shaanxi	0 (0.0)	0 (0.0)	0.6
Hubei	0 (0.0)	1 (1.4)	5.0
Hunan	0 (0.0)	1 (1.4)	9.4
Shandong	0 (0.0)	1 (1.4)	0.7
Anhui	0 (0.0)	0 (0.0)	0.8
Jiangxi	0 (0.0)	0 (0.0)	0.6
Jiangsu	1 (1.4)	1 (1.4)	0.4
Zhejiang	0 (0.0)	0 (0.0)	0.8
Fujian	0 (0.0)	1 (1.4)	2.7
Guangdong	0 (0.0)	0 (0.0)	1.1
Guangxi	6 (8.7)	5 (6.8)	44.3
Hainan	1 (1.4)	1 (1.4)	18.9
Sichuan	4 (5.8)	3 (4.1)	5.2
Guizhou	3 (4.3)	0 (0.0)	38.6
Yunnan	5 (7.2)	5 (6.8)	37.2
Ningxia	3 (4.3)	3 (4.1)	34.2
Gansu	4 (5.8)	1 (1.4)	8.7
Qinghai	5 (7.2)	5 (6.8)	44.5
Tibet	8 (11.6)	13 (17.8)	97.9
Xinjiang	7 (10.1)	11 (15.1)	64.0
Inner Mongolia	6 (8.7)	10 (13.7)	22.8
Total	69 (99.6)	73 (100.1)	—

Sources:

Department of Population Statistics of the State Statistical Bureau and Economic Department of the State Nationalities Affairs Commission of the PRC, *Zhongguo minzu renkou zillao (1990 Renkou pucha shuju) (Tabulation on China's Nationality (Data of 1990 Population Census))* (Beijing: China Statistical Publishing House, 1994), pp. 176–77. *Who's Who in China – Current Leaders* (1989 and 1994).

Table 8: Location of Minority Leaders' Posts

<i>Location</i>	<i>1988 Number (%)</i>	<i>1994 Number (%)</i>
Gansu	2 (2.9)	0 (0.0)
Guangxi	6 (8.7)	3 (4.1)
Hainan	1 (1.4)	1 (1.4)
Henan	0 (0.0)	1 (1.4)
Hubei	1 (1.4)	2 (2.7)
Hunan	0 (0.0)	1 (1.4)
Jilin	2 (2.9)	1 (1.4)
Liaoning	1 (1.4)	2 (2.7)
Inner Mongolia	6 (8.7)	8 (11.0)
Ningxia	5 (7.2)	3 (4.1)
Qinghai	4 (5.8)	5 (6.8)
Guizhou	4 (5.8)	0 (0.0)
Sichuan	2 (2.9)	1 (1.4)
Yunnan	5 (7.2)	5 (6.8)
Tiber	11 (15.9)	14 (19.2)
Xinjiang	6 (8.7)	10 (13.7)
Central government	13 (18.8)	16 (21.9)
Total	69 (99.7)	73 (100.0)

Sources:

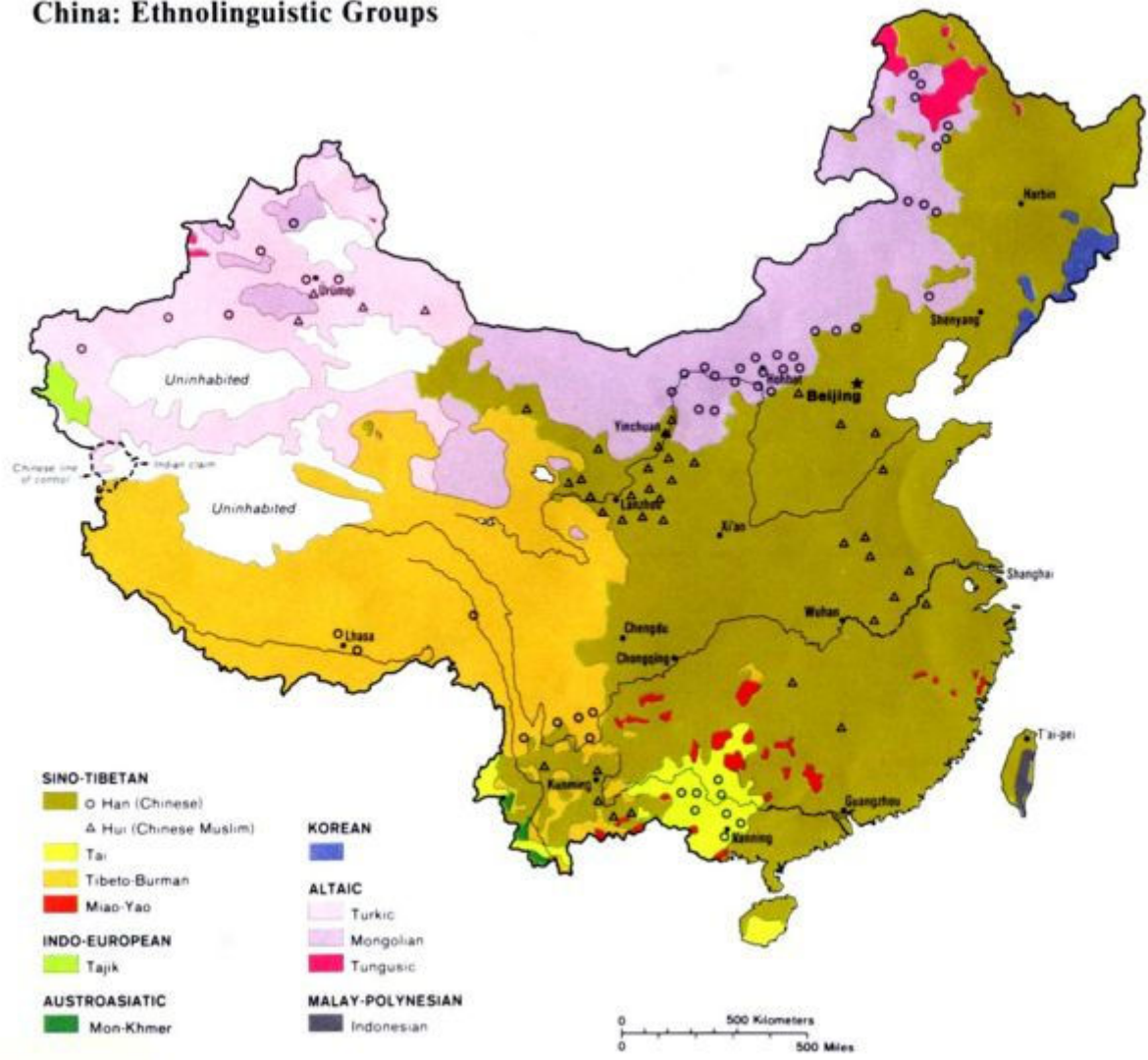
Who's Who in China – Current Leaders (1989 and 1994).

People's Republic of China (PRC):
Administrative Divisions & Territorial Disputes

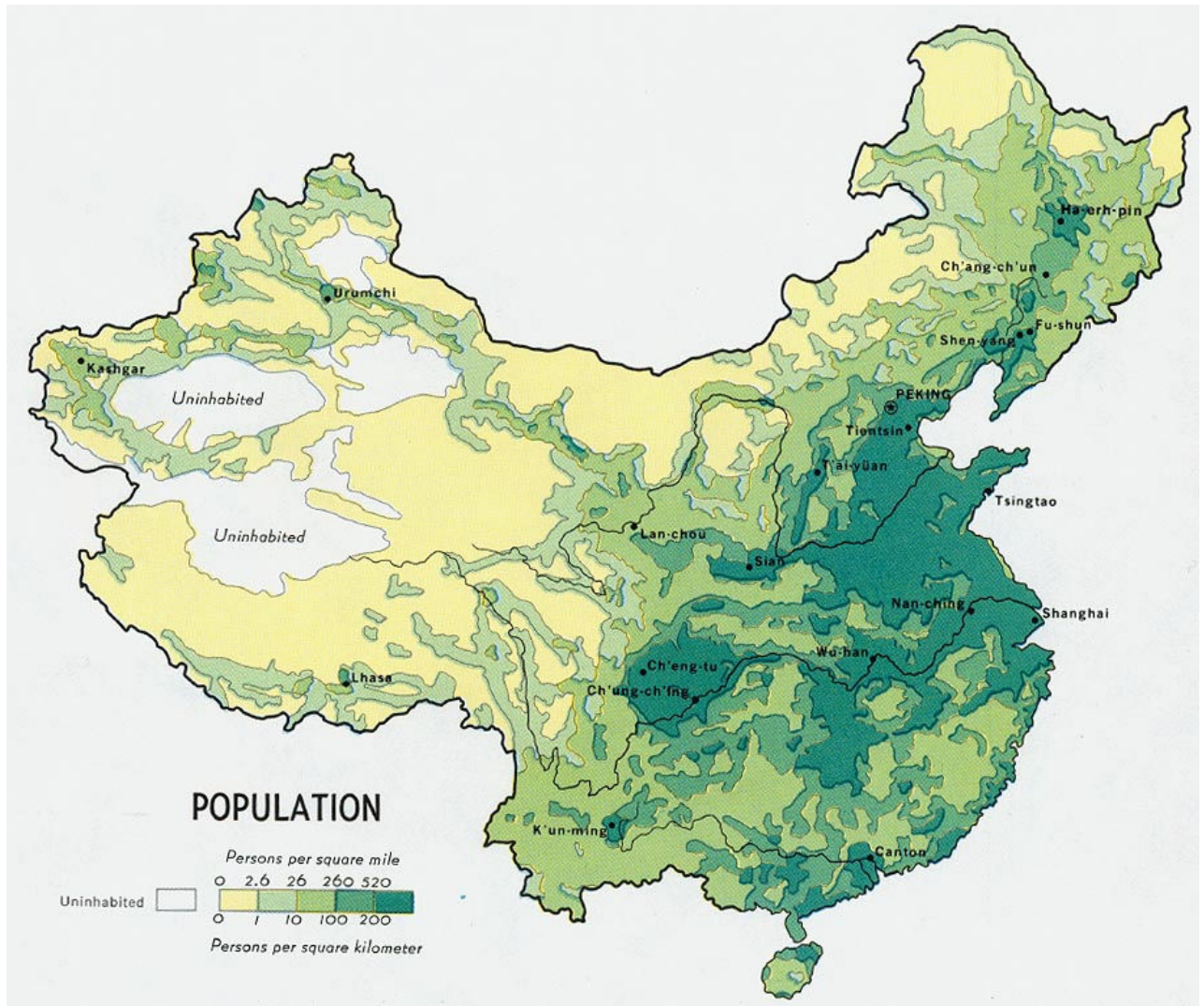


http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:China_administrative.png

China: Ethnolinguistic Groups



<http://geography.about.com>



<http://en.wikipedia.org/wiki/China#Geography>

China: Industry



505634 (544126) 1-83

<http://geography.about.com>